MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

Any I. Núm. 23. - Barcelona, dijous 4 juliol 1929

BIBLIOTECA P. ARÚS

Però l'Atlàntic guarda encara el seu misteri

Les travessies aèries de l'Atlàntic

L'home, al qual sempre han engrescat les coses estranyes i inconseqüents, s'entossudí a fer-ho millor que els ocells malgrat no tenir-hi cap predisposició. Només una mica mica de suc de cervell l'ajudava.

Tan aviat com l'home es veié assegut damunt d'un garbuix de fustes i de teles que el seu enginy havia encertat de confegir amb traça i en descobrí la virtut d'aconseguir volar, ja imaginà volades estrènues i aplicacions omplidores de glòria. Encara els aeroplans eren quatre canyes insegures i un llençol, que, ell, ja es llançava canal de la Mànega enllà amb una serenor i un coratge com els que avui encara no es prodiguen.

Els vents que normalment travessen l'Atlàntic nord de W. a E., escurcen i afavoreixen el camí que va en aquella direcció i allarguen i dificulten la ruta contrària.

Lindbergh va cobrir sense escala la distància aproximada de 6.000 quilòmetres que separen Nova-York de París en unes 33 hohores dels dies 20 i 21 de maig de 1927, pocs dies després de la pèrdua de Nungesser i de Coli. Chamberlain aterria a un quart de cinc del matí del 6 de juny següent, a Eisleben, a 160 quilòmetres de Berlín on es proposava d'arribar des de Nova-York, després d'un vol de més de 6.500 quilómetres. El 29 de juny era Byrd el que s'aixecava

El «Dornier 16» i el comandant Franco.

de Roosevelt - Field, prop de Nova-York, per arribar a les dues del matí del primer de juliol a les costes de França i aterrar a la platja de Ver-sur-Mer. Tots tres havien viatjat a Europa sota d'una bona estrella i la d'uns vents favorables que per poc que haguessin canviat de direcció haurien acabat ben de pressa amb les possibilitats de l'avió i amb l'habilitat i coneixements del pilot. Amb vent de cara, ni Lindbergh ni Chamberlain ni Byrd haurien arribat més enllà del mateix Atlàntic. Cap valentia, cap saviesa no és capaç d'augmentar el radi d'acció màxim d'un aeroplà. Aquest vent contrari que escurça el radi d'acció es troba en el camí de l'Amèrica del Nord i fou el que obligà al «Bremen», avió alemany tripulat per Koelh, a emprar 40 hores per volar una distancia de només 3.500 quilòmetres, que és la que separa Dublin a Irlanda de l'illa de Greenly a la costa de Labrador, en l'únic vol aconseguit cap a ponent passant per l'Atlàntic Nord.

Els vents, en considerar l'Atlàntic Sud, canvien de direcció i s'orienten cap a Amèrica i, com és natural, afavoreixen qualsevol navegació en via cap aquell país. Per això, Franco, Costes i Le Brix, Ferrarin i Del Prete no varen trobar extraordinàries dificultats en els seus raids a Sud-Amèrica.

* * *

Un raid transatlàntic és un fet que depèn de bona quantitat de circumstàncies. Com que la distància a recórrer és d'un orde que molt pocs avions estan en disposició, i encara difícilment, de volar, es comprèn que una de les primeres condicions serà la d'utilitzar avions prou proveïts de benzina en els quals l'esgotament no sigui probable. A la vegada caldrà un motor i un mecànic perfectes. Ni una gota d'oli pot traspuar de cap canyeria i el caragol més insignificant ha d'estar ben ferm al seu lloc.

Després, ja només compta el navegant, que traçarà la ruta per damunt de tots els temps o de totes les circumstàncies i que indicarà al pilot el camí i l'orientació. Al pilot li cal una resistència física suficient per a conservar la normalitat del comandament totes les hores que pugui durar el vol.

Aquests equips de pilot i navegant d'alta qualitat, no són escassos, per sort, però tots ells estan subjectes a l'eventualitat d'una avaria absurda o d'un esgotament prematur de combustible. Aquesta eventualitat pot i ha d'ésser combatuda directament. Per garantir la solvència d'un viatge transoceànic cal el motor perfecte i cal l'avió de gran autonomia de vol.

L'Atlàntic s'ha travessat molt poques vegades, gairebé sempre per una condescendència de les circumstàncies, i encara es presenta com un problema i com una dificultat a vèncer.

Definitivament no el dominarà el coratge isolat d'uns homes. Cal la labor penosa i intelligent dels tècnics que aconseguiran la màquina segura i eficaç que desconeixerà el perill d'una avaria o de l'exhauriment del combustible.

El problema de l'Atlàntic en aviació és només un problema d'enginyeria; i de res més, i que no el resoldrà el valor personal, certament admirable, dels pilots aviadors.

NUNGESSER i COLI, desapareguts en el seu intent de travessar l'Atlàntic (maig 1927)

la feina i envestiran el desconegut amb la serenitat de l'heroi intelligent: un farà de navegant i determinarà la ruta, l'altre posarà tota la seva coneixença a seguir les indicacions d'aquell. Nungesser i Coli varen aixecar el vol i passaren a tres quarts de set del matí per damunt d'Etretat. Mai més no se'n ha sabut res. I ni un retret no se'ns acut contra l'organització plena de seny d'aquella aventura.

* * *

Amèrica va rebre la impressió primera dels europeus, pel seu cantó sud. La reacció ens ha vingut per l'altra banda: com si l'empenta inicial creés un corrent circulatori, ha estat fàcil de transportar idees i homes a les regions sudamericanes i, per contra, hem hagut d'admetre homes i idees dels americans del nord. Damunt del mapa dels dos mons són ben significatives dues fletxes: una que va de l'àvia Europa a les terres de més avall de Mèxic i una altra que ens retorna de, per exemple, els Estats Units.

Aquesta circulació que, per altra banda, s'adiu molt bé amb el moviment de vents i d'aigües que s'intercanvien els dos continents, ha manifestat amb rudesa la seva inèrcia així que els avions han intentat oposar-li llur nerviositat i autonomia.

Els dijous blancs

COMPTE AMB ELS POETES

Cada dia abunda més la gent que creu que s'ha de redimir el nostre país d'un conjunt d'elements que amb el pretext d'accentuar el nostre caràcter propi no fan més que convertir-nos en un recó pintoresc i suburbial, propi per atreure el turista i el desvagat.

Entre aquests elements hem senyalat ja altres vegades que hi havia els ballets populars, la literatura floralesca, la mística gaudiniana i l'excursionisme monserrati. Quan un viatger illustre arriba a casa nostra no falta mai una persona més o menys autoritzada que li obre els braços i li proposa un itinerari suggestiu. El monument de Colom, el Tibidabo, el Temple de la Sagrada Família, el Parc amb les seves pobres bèsties neurastèniques i l'obligada excursió a Montserrat. Ara hi afegeix, com és natural, una visita a l'Exposició. Tot plegat són dos dies, segons l'Agència Cook. El viatger surt de Barcelona una mica marejat i amb disposició de parlar del nostre país, com ho faria un periodista de Le Journal, *de París, o sigui amb la sana intenció de servir als seus lectors un plat regional saborós i picant. En aquest sentit els barcelonins de 1929 quedem, si fa o no fa, com els de 1888, i com aquells tirolesos tan llampants de la cerveseria «Oberbräu» que tant ens diverteixen a les nits a Montjuïc.*

Si el nostre visitant és un savi més o menys internacional el fem assistir a uns Jocs Florals i li dediquem en honor seu una vetllada de danses populars. El resultat és, però, sempre el mateix: una visió policroma i meridional de Baedecker. Al costat d'aquestes proves de felicitat perfectament reeixida, els reports de Ginebra que també revelen una certa aspiració a la pau i a la tranquil·litat dels pobles, no aconsegueixen res més que resultats purament burocràtics i vagament teòrics.

Això que sembla tan clar no resulta de totes maneres compartit pel periodista català Josep Maria Capdevila. Aquest senyor segurament té un concepte de la política i de la cultura completament seràfic i orfeònic, quan proclama la necessitat de la resurrecció dels Jocs Florals com a mitjà d'expandir el cultiu de les nostres lletres i d'establir una contínua relació entre els intellectuals de Barcelona i els de fora. Santa intenció completament vana; els Jocs rurals no han servit per a res més, en els darrers temps, que per a donar ocasió a més de quatre poetes de fer pràctiques d'innocent arribisme i perquè les noies distingides dels pobles — freqüentment semi-analfabetes — poguessin lliurar-se a manifestacions absolutament carrinclones.

Altrament no ens podem pas enganyar, senyor Capdevila. Si els pobles volen Jocs Florals és perquè volen festes i si el poetes també en volen és perquè — oh febleses humanes! — pensen en els premis en metàllic. Quant a les noies, és veritat que els agraden les poesies, però prefereixen un tango. Les noies volen coses delicades i si els van amb Englantines com les del poeta Perarnau o del poeta Cases de Muller s'espanten i fugen. No té res de particular.

Enterrem, com més aviat millor, el nostre mai prou alabat folk-lorisme; deixemnos de Jocs artificials, de focs Florals i d'harmonies orfeòniques; que si en un moment donat han servit de joguines al nostre pairalisme incipient, la seva persistència podria acusar un infantilisme sospitós. (Si volem alguna cosa d'aquesta vida terrenal no fem massa el francisca, no ens meravellem massa quan vegem l'ocellet, quan sentim la cançoneta i quan olorem la ginesteta. Si ens mostrem massa satisfets i feliços de la nostra situació, ningú no creurà que necessitem res ni que vulguem res, que no sigui fruir de l'espectacle de la natura que Déu Nostre Senyor ha posat davant dels nostres ulls humans.)

A.

MIRADOR INDISCRET

Pobre Calígula!

Ja fa més d'un mes que *El Matí* surt cada dia i sembla que encara no ha acabat d'agradar prou.

Els catòlics més catòlics el troben massa literari i mansoi. També perjudica al diari no haver posat cobrellits al balcó per la processó de Corpus, com caritativament ho retregué *El Correo Catalán.*

Ara, però, potser per demostrar la combativitat de què el novell diari és capaç, el tasta-olletes Josep Maria Junoy hi ha publicat una coratjosa i valenta rebentada de Calígula d'una vivíssima actualitat, ara que al llac de Nemi troben quatre claus rovellats del «patio del farolillo» flotant que aquell emperador s'hi havia fet construir fa mil nou cents anys.

En Junoy, que coneixíem com a diletant de totes les novetats i infatigable projectista editorial, se'ns acaba de revelar com a polemista incisiu i temible. Ha sortit un competidor del senyor Rucabado.

Bocí de diàleg

— Quins davantals més curts que tant En Josep Maria Capdevila, com el canonge Cardó i Josep Maria Junoy escriuen a *El Matí*!

— És que deuen ser davantals de cambrera.

I ara, Llucieta!

La «Vida femenina» de *La Veu*, amb el seu article de la senyoreta Llucieta Canyà, és una cosa divertida de llegir, de tant en tant.

Darrerament, parlant de la regularització del tràfec pels carrers de Barcelona, deia entre altres coses:

«Que no ens treguin els urbans ben educats, sinó protestarem, i organitzarem un cos femení qui reguli el tràfec... seria un bé salutífer (*sic*) per als vianants; els vehicles no occirien ni la cinquena part dels ciutadans...»

I ara, Llucieta! Quins sentiments! Acontentar-se d'estalviar la vida, només, de les quatre cinquenes parts dels ciutadans!

Fan falta mitja dotzena de pagesos

La revista *Agricultura i Ramaderia* publica, sota unes grans titulars «Els nostres pagesos», el retrat del senyor Xavier de Sagarra i de Castellarnau, germà del nostre company i poeta. Després, sota el retrat, fa el panegíric de l'homenatge dient-li que si en sap tant, que si la llet «El Pagès», que si l'especialització en les indústries làctiques... Tot plegat molt merescut. I després de fer anar el senyor Sagarra amunt i el senyor Sagarra avall, el panegirista diu que només que tinguéssim mitja dotzena de pagesos com aquest senyor Sagarra, d'altra manera ens anirien les coses. Se'n necessiten cinc que es donin per aludits sense ofendre's del qualificatiu.

Què hi trobarien els saurins?

Assenyalem el fet que, durant la celebració del Congrés Internacional del Teatre, ha plogut dues vegades, en mig de l'exutor de l'actual temporada.

El cas, notable en si, ho és encara més quan ens adonem que el representant de la S. U. T. i animador més aferrissat d'aquest Congrés a Barcelona (fou a proposta d'ell que s'ha reunit ací) és l'Adrià Gual.

Nosaltres proposem que l'illustre ex-renovador del nostre teatre sigui examinat per uns quants saurins, a veure què hi troben.

Fóra del cas també aplicar-li el dispositiu del senyor Palet i Barba.

Adrià Gual és home que sempre ha fet tronar i ploure.

Cultura geogràfica

Es veu que no és solament en idiomes que alguns diaris de Barcelona estan malament. Hi ha redactors que no s'han mirat la Geografia ni per les cobertes. L'altre dia un redactor de *La Noche* va anar a veure els mariners americans que havien arribat. Era dimarts, 25 de juny. Els americans havien ancorat al port a les nou del matí. Eren els primers moments d'inquietud perquè el Dornier 16 de Franco havia desaparegut. No sabem pas què és el que els americans devien dir al redactor de *La Noche*. El que sí sabem és que aquest no els devia entendre de res. El redactor de *La Noche* explica el resultat de l'entrevista:

«El domingo último los barcos norteamericanos, con el fin citado de encontrar en su ruta al Dornier 16 y saludar a los esforzados aviadores españoles, cruzaron por las Azores — y ésta es la parte màs interesante de lo que cuentan — donde el tiempo era espléndido, pero no hallaron rastro alguno del Dornier 16 ni de sus tripulantes.»

És a dir: el diumenge, 23, com aquell qui res, el americans es digueren: — Té, ja que anem avall, anem a donar un tomb per les Açores per si hi trobem el Franco. — Com aquell qui res. I el dimarts a primera hora ja eren a dins del port de Barcelona. El redactor de *La Noche* es pensa que les Açores són aquí mateix, al davant de Tarragona.

La lliçó d'un polític valencià

El senyor Juli Jimeno, líder del republicans de València que es troba a Barcelona en viatge d'estudi, parlant amb un dels homes més qualificats del nostre moviment cultural deia:

— L'obra que vostès realitzen és admirable, però trobo a faltar a Catalunya una organització política de tendència esquerrana. Segurament que per aquesta raó molts valencians no poden acabar de coincidir amb vostès.

D'acord amb el senyor Jimeno. Un pairalisme vagorós i neutre, encara que sigui defensat per persones intel·ligents, no pot servir per a una acció política tan si és portada més enllà com mésençà dels Pireneus i en canvi només pot afavorir un estat de coses que l'experiència ens diu que ha fracassat.

La reelecció de presidents a l'Ateneu Barcelonès

Pere Coromines ha estat reelegit president de l'Ateneu del carrer de la Canuda. Quan l'hem felicitat ens ha respost:

— Tot ha anat com una seda; el president sortint ha transmès el càrrec a l'entrant, i l'entrant ha pronunciat l'elogi del sortint.

Tres moments d'En Carrión o «Ell i Ella»

En haver acabat l'obra d'Ambrosi Carrion a l'Associació del Teatre Selecte, que per aquell dia residia al Teatre Romea, dos parlaven de l'obra; l'un diu a l'altre:

— Jo hi trobava a faltar un moment.

— ¿Com — fa l'altre —, no en tenies prou amb aquests tres moments que ens han semblat tres segles?

— Justament per això; no veia el moment d'acabar-se l'obra.

Visitant l'Exposició Al Palau de les Missions

Una colla de gent forana visita el Palau Missional de l'Exposició. Al davant d'un còdex antic de valor, com sol dir-se, inestimable, una dona diu a un capellà de la colla:

— Escolteu, aquest era aquell llibre que quan érem petits ens tiràvem pel cap a la sagristia de l'Església del poble?

El clergue respon:

— No, això és l'Apocalipsi; allò era el missal, que també figura a l'Exposició; el trobarem més enllà.

Històric.

En Lamothe i En Thibaut

El famós violinista Thibaut, un dels millors del món, havia de venir a Barcelona a tocar trios a l'Exposició amb Casals i Cortot.

Però no venia, probablement misteris!

Ara, que algú afirma seriosament que Lamotte va proposar, per adobs, a En Thibaut, que vingués a tocar el concert de violí de Beethoven, amb acompanyament de banda.

En Thibaut va respondre (diuen):

— Per això més val que llogui un excèntric.

Es fama que tot acaba així

La tournée per Catalunya d'*El procés de Mary Dugan* té, ja podem dir-ho, molt d'èxit. Darrerament l'obra es va presentar a Manresa i no s'hi va pas plànyer la propaganda. Uns dels aspectes del reclam consistí en repartir uns impresos per les cases citant els ciutadans per tal dia i tal hora per a fer de jurats en la vista de la causa contra la senyoreta Mary Dugan.

L'endemà, a l'Ajuntament es van rebre una pila de visites.

— Mirin, ens han portat aquest paper...

Els agutzils es miraven els impresos i movien el cap amb aire de dubte.

— Ja veurà — reprenien els ciutadans —, em pensava que no fos alguna cosa per apujar-nos la contribució.

L'OBRA DELS NOSTRES ARTISTES

Un dibuix inèdit de Rebull

(De la col·lecció Puig Gairal.)

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL PASSAT, EL PRESENT I L'ESDEVENIDOR

Mme. Albany, la cartomància i les ratlles de la mà

La senyora Mingueta

Els ressenyaments que ens havien donat eren molt explícits:

— Aneu al carrer de l'Hospital — ens havien dit — tal número, i demaneu per la senyora Mingueta.

Es tractava d'anar a veure una d'aquestes senyores que es dediquen a les ciències ocultes. Per començar, confessem la nostra absoluta ignorància en aquesta mena d'aventures. No obstant, la suggestió d'un bon reportatge ens empenyia cap els dominis de la extraordinària senyora. El primer pas estava donat: ens trobàvem davant de la casa que buscàvem. Una gran entrada, alta, espaiosa; al fons, un corredor fosquíssim que anava a parar, segons les aparences, a uns safaretxos públics. A banda i banda de l'entrada del corredor, uns trams d'escala que conduïen cap als pisos superiors de la casa. És molt possible que en els seus bons temps aquest edifici fos una residència de senyors. Actualment, es veu que les coses han canviat.

Una dona alta, ufanosa, trastejava per l'entrada.

— Es vostè la portera?

— Ben bé la portera, no, però què se li ofereix?

— Buscàvem una senyora que es diu Mingueta. Sap vostè si viu en aquesta escala?

— Mingueta... Mingueta... De què fa aquesta senyora?

Transició. Un somriure confidencial, i:

— És d'aquestes que endevinen l'esdevenidor...

— Ai, no, senyor; em sembla que s'han equivocat.

— Vol dir?

— En aquesta escala no hi viu cap senyora Mingueta... Ei, almenys que jo ho sàpiga!

Ens fiquem la mà a la butxaca, en treiem dues pessetes i les depositem, dissimuladament, a la mà de la nostra interlocutora. Aquesta simplicíssima operació aclareix un bon tros les coses.

— Veurà — ens diu —. Vostè no és pas el primer que em demana una cosa semblant. Han vingut molta gent que pregunten per la mateixa senyora...

— I vostè que els diu?

— Oh, jo no sé res! Però em sembla que al segon pis hi ha una senyora que es diu Carmen que potser en sap alguna cosa de tot això.

— N'està segura?

— No. Ja li he dit que no sé res...

— Però els que venen demanant pel mateix que demano jo, on els envia vostè?

— A casa la senyora Carmen.

— I què diuen quan baixen?

— Ja veurà, a mi no em diuen res...

La pseudo-portera ens mira amb uns ulls maliciosos, plens d'intenció. Sembla que ens digui: «No siguis babau, home! M'entens o no m'entens?»

— A quin pis viu la senyora Carmen?

— Al segon, primera.

Ja ens teniu escales amunt. És una escala trista, tronada, amb baf d'humitat i de factures per cobrar. A cada replà hi ha quatre portes. Toquem el timbre de la que ens han indicat i... res. Tornem a trucar i finalment la porta s'obre una mica. En la penombra del replà apareix una senyora grossa, despentinada, amb les carns penjim-penjam dintre d'una bata color de carn d'olla.

— Què se li oferia?

— És vostè la senyora Carmen?

— Per servir-lo.

— No sé si m'equivoco, però m'han indicat a vostè com una senyora que tenia una certa relació amb algú que es dedica a les ciències ocultes...

La senyora Carmen ens examina de dalt a baix amb un ull de malfiança. Evidentment — cal confessar-ho — no tenim pas un gran aire d'anar-nos a fer tirar la planeta d'una manera completament desinteressada.

— No entenc — ens diu — no entenc com l'han dirigit aquí. Jo no tinc res a veure amb tot això de que vostè em parla.

Intentem de donar a la nostra cara una expressió d'enze integral.

— De totes maneres, ja ho veu, m'han dirigit aquí...

I a coninuació posem en joc tots els nostres ressorts de comediant per a captar-nos la confiança de la senyora Carmen. Es veu que li hem tocat una mica el cor, perquè la bona dona comença a desinflar-se i s'extravia un xic cap els recers confidencials.

— No entenc res del que vostè em demana, però, per què amagar-li?, jo sé coses, està clar. Tots en sabem de coses, oi? Però ens passen a nosaltres i no val la pena d'explicar-les...

A continuació, la senyora Carmen ens dedica el discurs més vague, més incoherent, més imprecís que hem sentit en tota la nostra vida. Durant quinze minuts ens té allí al replà de l'escala, a peu dret, escoltant una dissertació esfumada, plena de grisos i de segones o de terceres intencions. En resum: la senyora Carmen no ens ha dit res, absolutament res, però ens ha donat entenent de que al carrer de Tallers hi ha una certa senyora que ens vindria com l'anell al dit, pel que nosaltres cerquem.

— No sé pas com es diu — afegeix —. Em sembla, però, que és francesa... Quina espasa dintre la matèria! Jo hi he anat a consulta dues o tres vegades i, li asseguro, no me n'he pas penedit. Es tracta, això sí, d'una cosa molt seriosa. Res de trucs ni de martingales. Aquesta senyora sap del què se les heu... Si veiés la clientela que té! Tot el sant dia la casa està plena.

La senyora Carmen es veu que s'ha convençut, finalment, de que som inofensius i ens fa un brillant panegíric de les gràcies i virtuts de la famosa senyora del carrer de Tallers.

— Vagi-hi. No li sabrà greu. Al rebedor hi ha un jove que li donarà dia i hora... Aquest jove vigila, es cuida de guardar l'orde, sap? Per cert que si sent algú que diu mal de la *madam*, es posa fet un lleó...

La nova pista

La senyora Carmen ens ha donat unes senyes una mica vagues de la *madam* del carrer de Tallers. Sembla que es tracta d'un segon pis, al costat d'una farmàcia, davant d'una merceria... I bé: no sabem si el lector s'ha trobat gaires vegades en el cas de cercar una pitonissa. Aquesta feina, ja ho podem dir, resulta molt desagradable. Això de tirar les cartes i endevinar el pensament no és pas una activitat tan natural per a que en pogueu parlar al primer transeünt que us vingui a mà. Per altra banda, tota l'aventura està voltada d'un cert aire de misteri i de conspiració que acaba de fer la cosa bon tros més complicada.

Ens aturem davant d'una entrada. Arrepenjat a la porta, un jove ben vestit, ben clenxinat, un bon tipus de *gigoló*, en fi, està llegint *Le Journal*. A la dreta hi ha la farmàcia i al davant la merceria de què ens ha parlat la senyora Carmen... I si aquest jove fos aquell que es posa fet un lleó?, pensem. És qüestió d'interrogar-lo:

— Perdoni. Sap si viu en aquesta escala una senyora francesa, que...

— No sé res, jo — ens interromp —. No visc pas aquí.

Toquem el dos, una mica escorreguts. Havíem fet una mitja dotzena de passos quan sentim que ens toquen a l'espatlla. És el jove del *Journal*.

—Ja veurà—ens diu—, que buscava postser a Mme. Albany?

— En sembla que sí.

—Col·locació de serventes, consultes...

— Sí, és aquesta mateixa.

— Doncs en sembla que viu al segon pis. Ja trobarà a la porta un cartellet que ho diu.

Es veu que el nostre home s'havia repensat. Es deu haver fet càrrec de que no tenim tipus singularment perillós, i en les seves presses per a rectificar no ha tingut temps ni de treure's una petita ensenya de llautó que porta al trau de l'americana; unes lletres que diuen «Albany».

Evidentment, al segon pis hi trobem el cartellet promés. *Mme. Albany. Colocación de sirvientas y Consultas. De 9 a 7.*

Una senyora grossa, amabilíssima, ens ha obert la porta.

— Què desitja?

I en dir això ens xucla materialment, per entremig del rebedor ple de gent, cap a la penombra d'un corredor.

Expliquem la nostra història. Que ens interessaria veure la *madam* per això i per allò altre i que venim recomanats per la senyora Carmen del carrer de l'Hospital.

—No podrà pas ésser — ens diu —. Madame Albany és fora de Barcelona i no vindrà fins la setmana entrant.

— Quin dia?

— No ho sé.

— Bé, tornarem el divendres.

— Com li sembli.

En sortir ens fixem en la gent que s'espera al rebedor. Són dotze o tretze persones, que formen la reunió més extraordinària que hem vist mai. Hi ha una senyora de mitja edat, vestida de negre, acompanyada de dues nenes de vuit o deu anys; una criada de servei; un parell de *cocottes*, ben emplaçades, pel que sembla; una senyora mudadíssima, acompanyada d'una serventa; una vella, amb mocador al cap, d'aquestes que no es deixen perdre cap sessió de les quaranta hores; una dona d'aire decidit, que probablement ven bacallà a la Boqueria; una noieta jove, bonica, que ja no deu llegir Folch i Torres...

Com es pot veure, no hi ha cap home. Cal no estranyar-se, doncs, de que la nostra presència hagi produït la inesperada evaporació de Mme. Albany.

A la porta del carrer trobem el jove que encara està llegint *Le Journal*.

— Ha vist Mme. Albany? — ens pregunta.

— Sembla que és fora de Barcelona...

— Deixi-la dir. Torni demà, a les set de la tarda.

Ja hi som

A les set de la tarda formem entre la clientela del rebedor. Hi ha més gent que el dia abans. Per assegurar el tret, hem obtingut que una amiga nostra ens acompanyi a la visita i així la nostra presència en la reunió no resulta tan remarcable. Avui tampoc no hi ha cap home, excepte nosaltres.

Les clientes de Mme. Albany parlen entre elles amb una gran animació. Es veu que n'hi ha que es coneixen de temps. Com únic tema de conversa, les grans qualitats de la *madam*.

— Mai li podré pagar — diu una senyora tota endolada — el servei que em va fer. Jo la vaig anar a veure perquè tenia sospites de que el meu marit (q. a. c. s.) m'enganyava. La *madam* em va dir:

— «Sí, senyora, l'enganya; però no és pas això el pitjor. Vostè serà vídua abans de tres mesos.

— »Com diu?

— »Si s'ha afectat, assossegui's. I ara escoltim...»

— Res — conclou la senyora endolada — que gràcies a ella vaig ésser a temps de convèncer el meu marit de que deixés els papers arreglats abans de morir, perquè, pobret!, es va ben morir. Ja m'ho va dir la *madam*: «Faci'l content encara que sigui fent-li festes al gos, perquè hi ha uns parents que volen quedar-se amb tot...

La història produeix una certa sensació entre l'auditori. A continuació cadascú explica els grans benifets que han rebut de la *madam*. Es tracta de gent convençuda, d'incondicionals, que ni un sol moment es permeten de posar en dubte les dots sobrenaturals de clarividència de la senyora Albany. El jove del *Journal*, que, per cert, ha tret un moment el nas, no té pas motiu, ara per ara, de despertar les seves ires de lleó.

L'habitació on ens esperem és d'una modèstia i d'una grisor absolutes. Les parets, empaperades d'un color de rosa trist, suporten uns cromos amb escenes tiroleses. El rebedor és petit i mal il·luminat; el primer misteri de la casa consisteix en fer-hi cabre divuit persones, que són les que ara hi seiem. De tant en tant apareixen en escena tres gossos tirant a llop, que armen un xivarri de mil dimonis tot empaitant-se de cap a cap del pis.

— No en faci cas—ens diu una clienta que seu a la nostra vora—. Es que juguen...

Finalment, ha arribat el nostre torn. Hom ens condueix corredor enllà fins una saleta de forma triangular, amb un balcó que dóna al carrer. L'habitació està deserta. Com a mobiliari, tres butaques bastant confortables i un parell de cadires. Una taula petita al damunt de la qual hi ha: un gat negre que dorm, un mussol dissecat, un gran paquet de cartes amb signes cabalístics i un petit bust del Dant, en bronze. Uns cortinatges de vellut negre deuen separar la cambra de l'alcova del costat. L'habitació, en conjunt, no té res d'extraordinari. És com totes aquelles habitacions on els nostres avis rebien al que els anava a demanar la mà de la filla.

Se separen les cortines, i apareix Madame Albany. Naturalment, és la mateixa senyora que el dia abans ens va assegurar que Madame Albany era fora de Barcelona. La presència de la senyoreta que ens acompanya ha dissipat el darrer dubte de la *madam*, que ara ve a saludar-nos amb un somriure que se li desfà per tots el sacsons de la cara.

La consulta

Per començar, la senyora Albany agafa el mussol dissecat de damunt la taula i se l'enduu cap a darrera les cortines. En reaparèixer, ens diu:

— Ja em permetran de que hagi tret aquella bestiota. Aquí venen molta gent incrèdula i de poca cultura, i, naturalment, per posar-los a to, s'ha de fer una mica de *mise en escène*. Vostès, fan cara d'intel·ligents, i aquest mussol, ja ho saben, no ens hi fa cap falta...

Mme. Albany, que el dia abans ens havia parlat amb un castellà primorós, avui ens parla amb un català igualment perfecte. No obstant, la *madam* és francesa, filla de Toulouse.

— Tinc molta facilitat per les llengües — ens diu —. Parlo igualment l'italià... És per això que tinc aquí aquest bust del Dant. Cap vespre me'n vaig a dormir sense llegir abans el meu trosset de *Divina Comèdia*.

Fa una carícia al gat, i reprèn:

— Els preus de la casa, són: cinc pessetes consulta, compreses les cartes i les ratlles de la mà. Si hom vol solament les cartes, costa tres pessetes. Tinc també establerts uns abonaments: costen vint-i-tres pessetes el semestre.

— Abonaments?

— Sí, no se n'estranyi. Es tracta de gent que no fan un pas sense venir a demanar-me consulta. I no es tracta pas de pelacanyes, no s'ho pensi. Entre els meus clients hi tinc gent conegudíssima a Barcelona. Ara mateix n'acabo de despatxar un, que si vostè l'hagués vist...

— Vostè, naturalment, deu tenir molta feina...

— Ai, no me'n parli! Rebo un promig de seixanta persones diàries. I si vostè sabés les que tinc de despedir per falta material de temps...

Tot seguit Mme. Albany es posa a la feina:

— Qui vol venir primer, vostè o la senyoreta?

La sessió comença per un servidor. M'assento davant la *madam* i aquesta em diu:

— Dongui'm la mà esquerra.

Obeïm, naturalment, i la senyora Albany es posa a llegir en la nostra mà como si es tractés d'un fulletó de *La Vanguàrdia*. Ni un sol titubeig; es veu que tenim una mà molt entenedora.

— Ratlla de Júpiter — comença dient —. Júpiter... Júpiter... Vostè ha tingut un moment en la vida en que ha estat a punt de morir-se. No obstant, la ratlla de la vida és molt llarga, gràcies a Déu. Vostè viurà setanta vuit anys. Als trenta cinc vostè es casarà. En aquesta mateixa edat li faran una operació a l'estòmac.

— Com diu?

— Una operació a l'estòmac. Però no s'espanti; ja li he dit que, gràcies a Déu, viurà setanta vuit anys. Abans de quinze dies vindrà a trobar-lo un senyor estranger que ha vingut a Barcelona, amb motiu de l'Exposició i li proposarà un negoci en el qual hi guanyaran molts diners. Vostè no va seguir la carrera que volien a casa seva, però, no obstant, farà una gran fortuna. El pròxim hivern, sobretot, tindrà uns grans èxits.

Mme. Albany s'atura un moment, amoixa el gat, i ens ordena.

— Tregui nou cartes d'aquest paquet, amb la mà esquerra.

Treiem les nou cartes. La senyora les contempla un moment, i diu:

— Un individu de la seva família està molt empenyat en casar-lo amb una parenta. La cosa, però, no anirà endavant. Aviat vostè farà un llarg viatge. Per aquí veig una dona morena que li vol mal. Perquè vostè està enamorat d'una noia (aquí la *madam* dirigeix un rapidíssim cop d'ull a la senyoreta que ens acompanya) rossa. Ella també l'estima a vostè i, ara per ara, seran molt feliços.

Satisfacció general. La *madam* ens ofereix un nou experiment, *más difícil todavía*:

— Digui'm els anys que té i el seu nom de pila.

— Tinc vint-i-dos anys i em dic Josep Maria.

Mme. Albany recull aquests detalls, agafa el gat negre, i tots plegats se'n van darrera la cortina. Sentim un vague mormoll, que tant pot ésser d'oracions com de renecs, i la *madam* reapareix i ens diu:

— Vostè va néixer el 2 de febrer de 1907.

És exacte. Naturalment, quedem una mica sorpresos. Però les sorpreses no s'acaben aquí. A continuació ens endevina una sèrie de coses d'orde íntim i familiar. Després ens diu:

— Agafi altra vegada nou cartes, amb la mà esquerra. Divideixi-les en paquets de tres, escolleixi un d'aquests paquets, i faci'm la pregunta que vulgui.

D'aquesta primera consulta, resulta que MIRADOR (no hem esmentat el nom del setmanari; hem parlat tan sols d'una empresa editorial en la qual teníem interessos) resulta que MIRADOR, dèiem, començarà una etapa d'un floreixement esplèndid en acabar l'estiu. Que nosaltres tindrem molts èxits dintre la casa, malgrat de que hi ha un cert senyor ros que ens vol mal...

Ha acabat el nostre torn i l'amiga que ens acompanya s'asseu davant Mme. Albany.

— Ratlla de Venus... Venus... Venus... vostè és suïssa i...

Uns truquets a la porta del corredor interrompen momentàniament la consulta. Se sent una veu que diu:

— Vaig a casa la tieta; vol alguna cosa?

— Sí — contesta la *madam* —, porta carbó, de passada.

I la consulta segueix: Venus, viatges, parentes malaltes...

* * *

Hem pagat, ens hem despedit i abans de travessar la porta preguntem:

— Com és que ahir no ens va voler rebre?

Mme. Albany ens mira somrient, i...

— Sembla mentida que m'ho demani. L'any passat vaig tenir un disgust molt gros... Estic una mica escarmentada, sap? I com que vostè no tenia gaire el tipus de venir de bona fe...

A baix, a la porta del carrer, el jove que de vegades es posa fet un lleó, encara llegia *Le Journal*.

JOSEP MARIA PLANES

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria, S. A.

Barbarà, 16 Telèfon 12781

BARCELONA

L'APERITIU

Ocupació americana. — La primera vegada que vaig veure soldats americans en gran ramat era en els primers temps de l'ocupació del Rhin, després de la guerra. Els americans estaven destacats a Coblenz, i de tots els soldats d'ocupació eren els únics que havien perdut el plec tràgic, una mica rancuniós, de la guerra. Els anglesos, per exemple, es passejaven pel territori alemany com faisans glaçats, indiferents; hi havia algun oficial que semblava una pantera amb els bigotis pintats d'or. Els francesos, amb aquell vestit blau brut, feien una mica d'olla, però no perdien un reflex agre i transcendental a la dentadura. Els americans, res de tot això, anaven dintre els camions com estives de ninots de llana, amb les galtes tallades per unes grans rialles sense ni una ombra de veri. Es passejaven pels molls del riu, mastegant una goma inacabable i duent penjada a cada braç una noia indígena, rossa, generalment pigada i amb el cor de mel. Aquestes noies indígenes parlaven dels americans («die Amerikaner») fent uns escarafalls dolcíssims, com si es tractés d'unes joguines que els haguessin portat els Reis.

L'herba de les vores del Rhin, sobretot en els indrets de les casetes de banys, quan es feia de nit, es tornava camp lliure de tots els esports de l'amor.

Aquests americans tan infantils cometien profanacions irreparables. Una d'elles era omplir un vaporet dels que anaven riu amunt i riu avall, ficar-hi una gran orquestra de jazz, i engegar la màquina, fent voleiar cinquanta banderes amb les estrelles més blanques i més lliures del món.

Les banderes i els crits americans obligaven a trontollar totes les llegendes del Rhin, totes les ruïnes de castell fabricades a la casa Bayer per fer plorar les senyores que dormen amb un gos policia negre, amb un revòlver sota el coixí i amb un drama de Strindberg sobre la tauleta de nit.

Conrad i Malaga. — Ara els mariners americans de la Rambla també em fan l'efecte d'una ocupació. Però només ocupen determinades zones de beguda, de temps i d'espai. Les zones de beguda que ocupen amb més preferència són les ampolles de vi de Màlaga, com més dolç i més espès millor. Això no es comprèn perquè el gust de la beguda, segons els americans, és «l'extra-dry». És possible que amb el temps que dura la llei seca se'ls hagi pervertit el gust, i ara el seu instint infantil els tira de cap al caramel.

L'espai preferit per l'ocupació americana és tot allò que pertany als mariners per dret propi i decoratiu: cabaret, prostíbul, cafè o taverna, però sobretot els bancs de la Rambla i les cadires metàlliques.

Fins a les cinc, fins a les sis del matí n'hi ha que hi dormen i que s'hi estiren.

Entre els nois de color de codony escalibat i de color de bacallà a la biscaïna, hi ha algun negre o algun verd oliva pur amb totes les inflexions de boca de les illes del Pacífic. Alguns duu bigoti negre i tot; aquests mariners colonials fan pensar en els vaixells de Joseph Conrad. Però és un Conrad aigualit, destenyit, sense gens de malícia ni dolor, un Conrad dolç com el vi de Màlaga.

Galls de combat. — Aquests mariners alts, amb el cos tubular, amb la marinera cenyida als ronyons, i sobretot amb aquestes cames tan llargues i aquests braços com unes ales cansades, em donen una reminiscència una mica vaga si es vol dels galls de combat. I és curiós que un gall de combat amb les seves cuixes desproporcionadíssimes i plomades, amb el tòrax com una proa de vaixell carregat de tempestes, amb aquella cara que té de senyora trista i indiferent, i amb el bec humit ple de coses vagues, m'ha fet pensar sempre en un mariner americà.

L'altre dia sortien uns xicots de l'esquadra yanki de cal Joan de la Rambla; eren més cenyits de ronyons, tenien les cames encara més llargues que els altres, semblaven encara molt més galls de combat que els que dormien a les cadires.

Havien begut vint-i-cinc ampolles de mançanilla, havien sostingut un combat amb l'alcohol com uns veritables galls, dels de millor raça. Un d'ells, pobret, en arribar al mig de la Rambla no pogué més, es va doblegar de cames i el seu manàger invisible va tirar l'esponja a dues passes del monument de Colom.

Els dos que encara anaven drets se'l carregaren a coll, i se l'endugueren camí del port. Aquest pobre gall de combat no havia pogut resistir les ganivetades de l'alcohol i es desinflava mansament amb el cap sota l'ala.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Aquest número ha estat passat per la censura

VIATGES MARSANS, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges marítims i aèris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

Informes
i Pressupostos gratis

GRAVATS TIPOGRÀFICS ✦ BADAL I CAMATS ✦ París, 201. Telèfon 74071

(c) Ministerio de Cultura 2006

NOTES ANGLESES

Sobre la confiança

Fa tres anys, en arribar a Anglaterra, rebíeu una impressió de malfiança per part dels anglesos respecte als estrangers. Quan entràveu als bastiments de l'estació de Dover—suposant que haguéssiu fet aquesta ruta—us sorprenien dos rètols que mig partien els viatgers recent desembarcats: *Britishers, Foreigners.* En cap altra frontera no havíeu trobat una semblant distinció entre nacionals i estrangers i, naturalment, us sorprenia. Hi havia gents que hi veien una mena d'ofensa, i mig s'indignaven tot rondinant o feien algun comentari humoristic.

Després, aquesta distinció ha desaparegut. El visat del passaport i l'interrogatori a què éreu sotmès, tenen lloc en el vaixell, durant la travessia del Canal. També aquell interrogatori és, com a regla, privatiu de l'entrada a Anglaterra. Sols excepcionalment té lloc en altres països de l'Orient o Europa. Us pregunten què aneu a fer a Anglaterra, quant de temps penseu estar-hi, si hi heu estat altres cops, etc. En acabat, consulten, de vegades, un volum que mai no hem sabut compendre què era.

Un cop heu passat davant del *Registration Officer*, sembla com si la vostra condició hagués canviat. El vostre contacte amb els anglesos debuta amb la constatació d'una malfiança; però a partir d'aquell moment trobareu sovint, al vostre pas, fets molt significatius, que us demostraran com la vida anglesa és bastida damunt d'una base de confiança mutual.

Ja en atracar el vaixell i ésser envait pels mossos i mariners, que davallen com a micos per la passarella, tindreu la sensació molt viva que, en aquest aspecte de la confiança, heu entrat en un món diferent. Mostrareu a un mosso els vostres bagatges de mà: gairebé sense aturar-se, es farà càrrec de quins són; us dirà, tot senyalant-los, el seu número; us donarà una placa on consta; us dirà que ja podeu anar cap a la duana, que ja l'hi trobareu; i fugirà tan de pressa com ha arribat, sense pendre els vostres bagatges. Dubtareu una mica abans de deixar-los abandonats en mig d'aquella gentada. Però acabareu per decidir-vos: si consulteu algun altre mosso, en veure que ja teniu la placa numerada, us replicarà que ja podeu marxar cap a la duana. Efectivament: allí trobareu el vostre mosso; i, si no hi és encara, no trigarà a presentar-se.

En arribar a Londres us serà oferta una altra mostra de confiança. Vós mateix designareu al mosso quins són els vostres baguls: els obrireu davant dels duaners—la duana de Dover ha estat solament per als bagatges de mà—, us els carregaran en un taxi i sols al moment de passar la reixa de l'aduana —els taxis són dins les andanes—un policia controlarà si el vostre butlletí correspon als bagatges que us emporteu. Aquest control, però, desapareix dins Anglaterra: és exclusiu per als viatgers que arriben del Continent—viatgers que tenen, segons el costum continental, butlletins de bagatge. Si prosseguiu la vostra ruta Anglaterra endins, observareu que el mètode de facturació s'ha simplificat en gran manera: i aquesta simplificació s'ha fet damunt una base de confiança: confiança en els mossos i confiança en els viatgers. Res de butlletins, ni de talons, ni de resguards. El mosso que us ha pres els bagatges, en arribar a l'estació, us hi enganxa el retolet de destinació, us els pesa (si creu que hi ha excés), us els porta fins al furgó, us indica el lloc on els col·loca, i res més. En arribar a l'estació on us dirigiu, aneu personalment al furgó, designeu quins són els vostres baguls o les vostres maletes, i, sense cap altre requisit, us són lliurats.

Aqueixa primera impressió que rebeu en el viatge d'entrada a Anglaterra, no fa sinó afermar-se en els dies successius. L'endemà de la nostra primera arribada a Londres, vàrem anar a la Westminster Bank, per tal de cobrar un xec. No era cap xifra exorbitant, però tampoc no era negligible: vàrem restar astorats: ens van pagar sense ni tan sols fer-nos mostrar el passaport! Després, en els tractes que vàrem tenir amb les banques—a Anglaterra no hi ha gairebé manera de viure sense tenir tractes amb les banques—vàrem trobar ocasió d'admirar-nos sovint, i de neguitejar-nos algun cop, davant dels seus procediments: sols a base d'una bona fe absoluta i d'una exactitud perfecta es concep la manera com són portades a Anglaterra aquestes qüestions.

Vet n'aquí alguns exemples.

Els comptes corrents són duts mitjançant un *pass-book*, mena de llibre on, com a les nostre llibretes de les caixes d'estalvis, són anotats els ingressos i les sortides. Però a diferència de les esmentades llibretes, el *pass-book* no us és mai despatxat immediatament—com no sigui que invoqueu alguns motius de pes—, sinó l'endemà d'haver-lo dut a la banca. De manera que feu l'ingrés i no us donen absolutament cap comprovant d'haver-lo fet. Prou fan constar en una papereta impresa la quantitat ingressada. Però aquesta papereta sou vosaltres qui la signeu, i són ells els qui la guarden.

Vàrem manifestar, un dia, a un amic anglès, la sorpresa que ens produïa aquesta manera d'actuar. Ell ens va explicar la manera com ell procedia, satisfet probablement de poder-nos donar una explicació, en opinió seva, tan completa. L'explicació, però, ens va deixar encara més admirats. "Jo envio per correu—va dir-nos—el *pass-book* i la quantitat que vull ingressar: l'endemà rebo el *pass-book* amb la quantitat inscrita". El seu procediment delatava, doncs, una confiança més: la confiança en el servei de correus.

Vet aquí un altre exemple:

Vaig voler traslladar el meu compte corrent de la sucursal de Liverpool a la sucursal de Birkenhead. A Liverpool em van dir que signés un taló, que ells ja hi posarien la xifra representant l'actiu que donaria el balanç. Vaig signar, doncs, en blanc. Si hi hagués hagut alguna errada—ja no admeto cap filtració de mala fe—hom podia presentar la meva signatura proclamant que la quantitat que havia tret de la sucursal de Liverpool per ingressar-la a la de Birkenhead era aquella i no cap altra.

En fi—per no allargar aquests records bancaris—una vegada a West Kirby, petita localitat on vaig habitar alguns mesos, vaig anar a la banca on tenia el compte corrent, per ingressar-hi un nombre de pessetes. Calia fer el canvi. No sabien el canvi del dia. L'havien de consultar a Liverpool. En lloc de fer-ho tot seguit per telèfon, va dir-me que farien l'ingrés l'endemà. Van guardar les pessetes i no me'n van donar cap rebut.

Cada vegada que em trobava amb algun d'aquests casos, sortia de la banca entre admirat i inquiet. Però, constatant que tot anava com una seda i amb una exactitud matemàtica, vaig acabar per avesar-m'hi.

Vet aquí exemples d'un altre ordre:

A la Universitat de Liverpool, des dels primers dies, em va cridar l'atenció el fet de veure pels passadissos i les escales, arrambats a les parets, alguns petits *bags*, mena de carteres (no massa dissemblants a les dels nostres collegials) que molta gent porta, a Anglaterra, així homes com dones, per dur-hi no sols els llibres, diaris, documents, sinó també els estres més diversos. Recordo, per exemple, que una vegada, al tramvia, una d'aqueixes carteres es va obrir de sobte, amb gran i silenciós escàndol de tots els passatgers i amb àlgid avergonyiment de la noia que la duia: entre les coses que li'n van caure, hi havia una fina i coquetona camisa de seda blava, que jo, assegut un moment abans davant d'ella i havent-me ja llançat impetuosament als seus peus, vaig haver de recollir i de tornar-li, sollícit, mentre em venien a la memòria la fundació i el lema de l'ordre de la Jarretière, i mentre ella esdevenia vermella i torbada arravatadament. *Honi soit qui mal y pense.*

Aquests *bags*, doncs, eren abandonats així, pels seus propietaris, als passadissos de la Universitat. Calgué que la direcció hi posés uns retolets, durant uns quants dies, pregant de suprimir aquest costum. "Es que ha passat alguna cosa?", vaig preguntar, tot aludint discretament a alguna possible desaparició "..No, però podria passar", em van respondre.

A la Universitat mateixa, hi ha les Biblioteques especialitzades, on no vetlla cap oficial i on els estudiants prenen els llibres amb tota llibertat, no solament per llegir-los allí, sinó també per endur-se'ls a casa. El mateix podem dir de la Biblioteca general, amb la sola diferència que ací hi ha bibiotecaris, que no s'ocupen, però, de vosaltres, si no és per servir-vos els llibres que no figuren a la biblioteca de mà.

De tota manera, allí on la confiança anglesa, se'm va presentar en una forma més colpidora fou en un hotel, a Keswick, a la Contrada dels Llacs. Era un hotel força gentil, molt beninstallat. Un cop vaig ésser a la meva cambra, vaig, naturalment, voler-la tancar: la clau no era al pany i no hi havia ni balda, ni piu, ni cap altra mena de tancador

—Heu oblidat de donar-me la clau—vaig dir a la cambrera, com aquell qui creu dir la cosa més natural del món.

Però les meves paraules van produir-li una indubtable sorpresa.

—Clau? Oh, no, no n'hi ha pas—va fer.

—Ja hi ha alguna cambra que en té—va afegir una altra cambrera que s'havia acostat, encuriosida—; pero sols alguna.

—I, llavors, còm es tanquen les portes?

La sorpresa creixia visiblement. A la fi, una d'elles va fer, tranquil·litzadora:

—Oh, no, aquí, en aquest hotel, no hi ha res a témer!

Vaig dormir asossegadament, en calma: com el llac de Derwentwater, que m'era a la vora.

FERRAN SOLDEVILA.

CALZADOS
MINERVA
Sociedad Anónima
CALÇATS Minerva S.A.
Via
Laietana, 30

Ateneu Polytechnicum

Conferències que seran donades aquest mes:

Dia 5. — Jasep Maria de Sagarra: *Els drets i els deures de la literatura.*

Dia 9. — J. Puig Pujades: *A l'entorn de «La Dama de les Camèlies».*

Dia 12. — A. Pi Sunyer: *El valor de la ciència.*

Dia 16. — L. Cervera: *Panait Istrati.*

Dia 19. — Domènec de Bellmunt: *Les dues grans revolucions d'Europa.*

Dia 23. — Joan Casanelles: *La Societat de les Nacions i el problema de la Pau.*

Dia 26. — Jesús Maria Bellido: *Siluetes d'homes de ciència, catalans.*

Dia 30. — Xavier Regàs: *Nacionalisme i Internacionalisme.*

Les banderes dels Invàlids

Tardor serena i opulenta... La terrassa del café bullia amb el traït d'una generació bigarrada.

Mestrestant, la conversa dels amics lliscava, àgil, sobre el pla inestable de la tauleta de café, inestable perquè tractava de seguir, a l'impuls de diferents pressions digitals, la tonada de *L'Emigrant* i la d'un *tango* de moda que simultanejaven a poca distància uns músics ambulants. L'aire era tebi i els pulmons l'aspiraven amb la pols venerable del subsòl esventrat i les emanacions de la benzina.

Sense més ni més algú exclamà:

—Bon temps per anar a París!

—Amb la delícia de les primeres pluges tardorals!

—I la de trepitjar carrers intactes!

—I la de creuar places definitives!

—I la de veure un nuvolet al cel!

—I la de trobar francesos a to!

Així va preparar-se l'ambient necessari a una d'aquestes escapades a París que els catalans practiquen des de fa més d'un segle tan sovint com poden.

Tornar a una ciutat matisada com París o Viena val més que anar-hi per primera vegada. Tornar-hi amb algún amic a qui cal iniciar té un encís irresistible. Es clar que tractant-se de París aquest gust esdevé cada dia més difícil. Qui no ha estat a París? Calia, doncs, aprofitar amb altres circumstàncies favorables aquesta circumstància excepcional.

Ara que la satisfacció d'aquesta petita vanitat, com la de totes les vanitats, té els seus inconvenients. El que coneix íntimament una gran ciutat es decanta a refer el seu itinerari personal, el dels seus records i petites descobertes, un itinerari misteriós ple d'allusions intel·ligibles únicament per a ell. El que hi va per primera vegada no es vol deixar perdre les meravelles catalogades al Baedecker o a la Guide Bleu. D'una manera general l'iniciador cerca la companyia evocadora del viure quotidià, els carrers estrets, les places recollides, les avingudes cordials, mentre l'iniciat es frisa per les perspectives enlluernadores, els grans monuments històrics i pateix sobretot l'obsessió de les altures. Quan troba un campanar, una torre o un turó s'hi enfila inevitablement. La intel·ligència doncs, entre aquests dos tipus de "flaneur" es difícil i només s'aconsegueix a costa de concessions i sacrificis mutus.

Un dia, quan després de totes les ascensions fàcilment imaginables ja començaven a planejar, meresqué l'aprovació general la idea de visitar algunes de les construccions del segle XVII, obra dels grans arquitectes francesos Mansard, Lepautre, i Cottard que hi ha escampades per París. Passaren per la Banca de França, antic Hôtel la Vrillière, no oblidaren els Hotels de Chalons-Luxembourg, Beauvais, Aumont i Hollande, esmerçaren unes quantes hores a Val-de-Grace i al Carnavalet i deixaren per a l'últim el plat fort dels Invàlids. Qui no coneix els Invàlids? Ni tan sols cal haver estat a París. N'hi ha prou amb ésser suscriptor de *L'Illustration française.*

A mesura que seguíem les sales atapeïdes amb les desferres de gairebé totes les grans batalles que hi ha hagut, ens colpia l'espectacle de les pobres banderes desllustrades, immòbils, estratificades, clavades en els angles, tancades a les vitrines, "la gran pietat" que deia Barrès, de les banderes airoses convertides en objecte de museu. Coloraines que havien fascinat l'esguard d'homes de totes les terres i de totes les èpoques, presidides per la bandera dels tres colors, la que Lamartine volgué conservar a França i que havia fet sota la Revolució i l'Imperi la volta al món.

Per què aquell dia ens fixàrem fins a l'obsesssió amb les banderes? No us ho sabria dir. Devia ésser un pressentiment. N'hi havia de totes menes, des de les conegudes i famoses fins a les més humils i ignorades. Les blanques amb la flor de lis, les dels mamelucs d'Egipte, les dels highlanders d'Escòcia, el petit estendard dels cornamusaires d'Irlanda, les de les grans i les de les petites nacions, les que havien estat lleugerament deteriorades pels trets de l'arcabús i les que havien desfet les bombes dels aeroplans.

Les vertaderament curioses eren les més velles i les més noves. Les que havien rebut dels segles el dret d'estatge en el gran temple de les banderes i les que tot just se l'acabaven de guanyar... El Director del museu havia decidit que les velles es guardarien a la planta baixa i les noves al primer pis. Per això a la galeria del primer pis i a la banda d'Occident, en el replà que dona accés a les sales de Gallieni i de Petain, figuraven totes juntes, ben acoblades, les banderes de les legions estrangeres que havien caigut als camps del Marne, del Somme o a les trinxeres de Verdun. Hi eren totes, fins alguna que seria difícil de veure en les mateixes terres d'on provenia.

Estrany destí de les banderes! En veure-les guardades com relíquies precioses, sembla de primer antuvi que l'honor més alt que pot escaure a una bandera és el de tenir un lloc en els Invàlids. I això potser sigui veritat per aquelles banderes que amb sort o amb desgràcia han provat de donar la volta al món. Tanmateix n'hi ha d'altres que fa tristesa de veure-les, només, en un replà dels Invàlids. Els minyons que les portaren i que caigueren sota llurs plecs al Marne i al Somme pensaren en un altre destí per a la bandera i no voldrien l'honor de tenir-la als Invàlids sense el dret d'hissar-la dalt del *màs* en tornar a casa.

Per això, quen les ombres envaïen el vast recinte en els ulls dels amics brillava la temptació d'arrabassar una d'aquelles banderes, la més desplaçada de totes en aquell feix de banderes victorioses, de tornar-la al sol i al vent de la seva terra i de cridar ben fort a la gent:

—Mireu-vos-la, mireu-vos-la bé!

JOAN ORS.

L'integrisme d'"El Matí"

Les doctrines d'*El Matí* van perfilant-se de mica en mica. Els que esperaven que seria el portaveu del catolicisme liberal (liberal en el sentit de determinats sectors del catolicisme francès o belga) s'han equivocat de mig a mig. Com si la nostra atmosfera no fos prou enrarida quant a cohibició de l'expressió del pensament, aquests senyors d'*El Matí*, amb el canonge Cardó al davant, donen un dia i altre la nota de la màxima intransigència. Un pas més i tindrem l'edició catalana d'*El Siglo Futuro*. Només faltava això.

Segons el canonge que s'autoanomena anticlerical, sembla que ens trobem en el camí que la «bona premsa», o sigui la catòlica, arribi a ocupar la «posició normal i cèntrica que de dret li pertoca en aquest país» i que l'altra premsa, o sigui la «mala premsa», quedi reduïda a una «clandestinitat pràctica».

Aquesta defensa de la religió per la seva oficialitat (altrament no compendríem què vol dir aquest dret de la religió sobre el nostre país precisament), és admirable, perfecta.

Ara, que cal observar que *El Siglo Futuro* defensant aquests principis i condemnant la «mala premsa» durant anys i panys ha aconseguit una posició no gaire brillant i que s'assembla molt a la clandestinitat pràctica de què parla *El Matí*.

La ploma guerrera del canonge pot seguir, si li plau, aquest camí d'intolerància i ja veurà com aviat arribarà a la clandestinitat que desitja per als seus adversaris.

* * *

Continua el canonge proclamant el monopoli — terme del dia — de la moral a favor de la Religió Católica i després d'atacar la institució del Rotary Club escriu:

«Pobra humanitat si havia de refiar-se dels mestres laics de la moral. Plató aconsellava matar els infants esguerrats. Sèneca recomanava el suïcidi. La pederàstia (perdó) era pràctica i doctrina entre tots els moralistes grecs i llatins.»

Pobres clàssics. A hores d'ara tots deuen cremar.

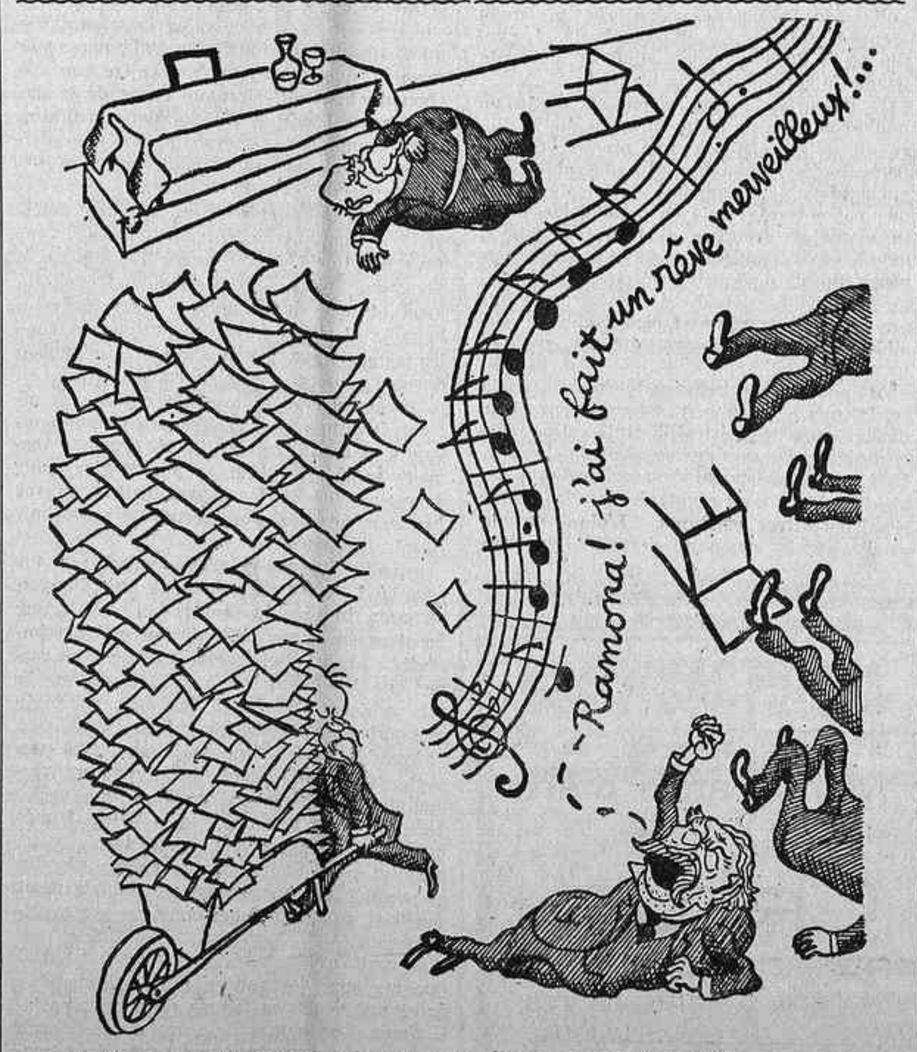

M. Raimond Poincaré ha acabat la seva exposició prèvia.

(*Candide.*)

Nota. — Allusió a l'informe de Poincaré davant les Comissions Parlamentàries, que ha durat sis dies, sobre la qüestió dels deutes.

La plaga del futbol estiuenc

Estem a començaments de juliol, el sol bat al seu ple i amb tota la fúria canicular, però no és pas obstacle perquè continuïn anunciant-se partits de futbol els diumenges i dies de festa. Heus aquí una qüestió que no passa any que no es plantegi, a la qual tothom no s'associï amb entusiasme, però que també no es deixi de complir amb tanta meticulositat, com és l'abolir l'espectacle futbolístic durant la temporada estival.

Aquest punt és una demostració del concepte tan estrany que existeix de l'esport a casa nostra; i no és pas precisament d'avui. Ja fa uns quants anys, al camp antic del carrer de la Indústria hi hagué qui va empescar-se el futbol nocturn perquè els socis (aleshores no eren més que quatre o cinc mil) del club blau grana passessin plàcidament les vetlles a les costelles dels infeliços jugadors que ningú volia adonar-se que es desfeien com candeles; en la pràctica, el sistema va fracassar no sense el més viu sentiment del soci que perquè paga tres o quatre pessetes al mes, es creu que al jugador li és exigible el continuat esforç que se li fa donar en aquest país.

De la manera amb què es porta el futbol, hom diria que més que fomentar la cultura física, el que aquí es persegueix és rebentar l'espècie humana.

Se'ns objectarà que per part dels clubs importants avui només es juga per acabar la competició de Lligues, aquest concurs que ha tingut el do de treure gran part d'interès als campionats i que quan ha començat a jugar-se, ha fet avorrir tothom. Però hom es demana si l'interès d'un concurs que no interessa a ningú, és equivalent a la salut d'uns homes, als quals evidentment es fa jugar per força, sota un clima impropi i quan ja porten damunt l'esquena l'esforç continuat de 50 partits pel cap baix.

Hem dit abans que es continuen anunciant partits de futbol, ço que no vol pas dir precisament que es jugui a aquest esport. Les cares estirades dels espectadors que sortien de l'últim Barcelona - Espanyol ho palesaven ben bé. Amb la repetició de semblants partits, només s'aconseguirà matar aquesta gallina dels ous d'or que ve essent el futbol d'ençà de la post-guerra. Els qui en llurs comentaris de dilluns es mostraven tan severs amb els jugadors, haurien de tenir, abans que tot, el suficient criteri de no demanar peres a l'olm. Si nosaltres, els qui anem simplement d'espectadors, busquem de seguida l'ombra de la tribuna, no sé què podem anar a exigir als infeliços que han de fer-s'ho sota un sol de plom.

És evident, però, que l'estiu ha estat quasi sempre un enemic del futbol. Anys enrera s'estilitzà entre els jugadors de primera categoria l'anar a fer «bolos» pels pobles. S'ho feien pagar esplèndidament. Recordo de viles que rebutjaven una companyia de comèdia catalana perquè la trobaven massa costosa i pagaven, en canvi, un Piera, un Sanxo o un Samitier el triple del que els hauria costat tot el quadro escènic plegat. Qualsevol «as» d'aquells dies tenia, a més a més, els seus compromisos i generalment exigia en contractar-se ell, que també hi anessin els dos o tres seus companys per als quals estipulava tractes.

La dèria de veure actuar als «asos» futbolístics portà en els pobles uns afanys de competència enormement ridícula, com acostuma a succeir sempre en aquests casos. En certa ocasió, a V..... els de baix aconseguiren el compromís d'un famós element de l'equip campió per al partit de festa major. Els de dalt, en veure aquell nom clavat als cartells, maniobraren amb tanta diligència que 48 hores després també se l'anunciaven per al seu partit que havia de celebrar-se a la mateixa hora que el dels altres. L'emoció que el fet va produir en el poble, és fàcil d'imaginar. El jugador va ésser cridat davant de dos representants de les parts interessades per tal d'arranjar l'afer. «Yo venir España para ganar pesetas», era la única cosa que replicava. Ell jugava per l'últim que li oferia major quantitat. No recordem com va acabar la cosa, però ens sembla que per a evitar efusions de sang, se li va indicar que el millor era que s'abstingués d'anar a V..... ni pels uns ni pels altres.

Els «bolos» varen acabar-se aviat, davant els abusos dels qui es llogaven, però sobretot, perquè va comprovar-se com els jugadors, arribada la nova temporada, que era l'hora de sirgar de valent, es trobaven exhaurits, desfets i sense energies, gràcies al que s'havien prodigat durant la temporada de festes majors i que per a ells era la de les vaques grasses.

Són els clubs en primer terme els qui haurien de convèncer-se que van contra llurs propis interessos amb les actuacions estivals. Si la condició humana dels protagonistes dels partits no els commou gaire (qui sap si com a contrapartida a les exigències de què els clubs són molt sovint víctimes), almenys, que ho considerin sota un punt de vista merament egoista, puix ja que tothom reconeix la penúria de jugadors de futbol, ens sembla que hauria d'ésser elemental tractar de reservar-se les disponibilitats en tot el que fos possible.

De totes maneres, ja ens fem càrrec que tot això és predicar en el desert. L'exemple ens el dóna el fet que si el Barcelona l'any passat volgué anar-se a cobrir de glòria al Plata, enguany l'Europa pensa fer reposar els seus jugadors amb una «tournée» per les Canàries, durant els mesos de juliol i agost.

La raó amb què generalment es pretén dissimular aquesta mala acció, és la de donar una temporada de descans i de plaer als jugadors, quan en el fons no van a buscar-se més que unes pessetes.

Ara que aquestes aventures acostumen a acabar sense quartos, sense glòria i amb els jugadors estragats. Tot un ideari esportiu per als grans clubs de futbol.

VICENTS BERNADES

CAMISERIA
FITÓ
BARCELONA
Jaume I, 11 — Telèfon 11655

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

LA MORAL

Conte inèdit de JOSEP MARIA DE SAGARRA

L'època de la nostra existència més posseïda de l'esperit màgic, més plena d'aventures desconcertants, més sacsejada de brutalitat poètica, s'escau invariablement en aquells anys que tot neda i es gronxa dintre el verd de pèsol de la puerilitat. Com més endarrerida és l'època aquesta, com més infant és l'infant, més en contacte viu la nostra ànima amb les escates de les estrelles, amb la llengua i el paladar de les flors, amb els gemecs de les pedres precioses, i amb les barbes espectrals que raspallen l'esfera dels rellotges de sol. Si un pogués refer els moments de la seva vida nets de les picades d'aquests dos insectes truculents i disgustats que es diuen "definició" i "classificació", potser encara tindria arguments per creure la faula gratuïta que la nostra columna vertebral és capacitada per poder dur ques magnífiques ales d'àngel.

Malauradament els records d'aquesta època són completament esborrats, i els pocs que puguin restar-ne no els donem cap mena d'importància; la memòria — aquest utilíssim gos perdiguer que ens grinyola vora el cor — era sorda en els moments heroics de la nostra vida. La nostra irreductible pedanteria fa que pensem amb un cert gust en la tarda que amb penes i treballs vàrem traduir la primera poesia de Goethe; en canvi no podem reportar res d'aquell dia que amb penes i treballs vàrem donar les quatre primeres passes sobre la terra, del dia que vàrem apendre a caminar, i de cap manera podem precisar les sensacions d'aquell triomf positiu.

Si hem perdut dintre de nosaltres el rastre d'una breu existència angèlica, podem refer si més no, aquells anys de por, de llàgrima fàcil, de lluita amb el món meravellós, quan es produeix en el nostre esperit l'únic conflicte dramàtic que val la pena. D'aquests anys ens en resta un agredolç tota la vida, però la seva força i el seu color solen morir amb la primera camisa de seda que topem amb el nas o amb el primer cop de puny de debò que ens acostumen a clavar damunt de la boca.

I ara no sé perquè, se m'acut un fet de la meva adolescència, que potser haurà succeït a moltes altres persones com jo, però que fins avui no m'he atrevit a confessar-lo. Es tracta del primer i últim assassinat que he comès des que soc al món. La història d'aquest assassinat mereix una certa preparació.

Cal que digui primer de tot que jo, en els meus temps de criatura, sentia una certa repugnància per les idees abstractes; com els grans decoradors del Renaixement, tenia la necessitat immediata de donar color i forma a aquestes idees. Res, feia de seguida un nas, un barret i unes sabates especials. La Cultura, la Política, la Religió, el Capital i el Treball eren per mí unes senyores i uns senyors, que jo me'ls imaginava a la meva manera i els creava un domicili i fins els atribuïa uns gustos especials en el menjar i el beure. Una de les idees que més m'obsessionava, i que vaig perfilar amb tots els detallets, era la idea de la Moral. La Moral era una dona vivent; tant ho era per mi, que vaig arribar a sentir la seva presència real i fins la humida tebior del seu alè. Com veia jo a aquest personatge misteriós? M'he passat molts anys sense poder precisar ben bé aquesta visió; després he conegut algunes persones que han ajudat al meu record, i una sobretot m'ha reproduït la forma exacta d'aquella dona que en un temps va viure embolicada amb tots els meus actes més íntims i que jo la batejava amb el nom de la Moral. Aquesta persona, coneguda posteriorment, era una antiga ballarina de flamenc que li deien "La Macarrona". Un cabell lluent, preciós, emmarcant una cara amb reminiscències de cavall, sobretot els llavis i les dents, això feia que la Macarrona, en els moments d'entusiasme, el seu cant completament deslligat tinguès una consistència de renill. Una altra característica de la Macarrona era el negre mate dels seus ulls, uns ulls sense gens d'humitat, completament asexuals.

He de confessar que el vestit de la Macarrona no era precisament el mateix de la Moral, encara que el d'aquesta dona imaginària també tenia el seu puntet de flamenc, un flamenc més recollit i més inhospitalari.

Com es va produir en mi la "realitat" palpable de la Moral? Això és una mica difícil de precisar. Jo havia sentit la paraula moltes vegades, i la meva malícia primària en va extreure un suc, pel meu ús particular; d'aquest suc de la paraula, va venir la imatge, i de la imatge, la presència, o la fe en aquesta presència real. Ara que aquesta presència al principi apareixia amb una certa vaguetat, a mesura que certes curiositats es feien incisives i doloroses damunt de la meva pell, aquesta presència de la Moral era més plàstica i es convertia en un cos, no m'atreviré a dir en un cos absolutament humà, però pels efectes de la por era igual.

Procuraré recordar algun cas concret: En la vella biblioteca de casa meva acostumava a matar les hores remenant els llibres antics i embrutant-me de pols de cap a peus. M'agradaven sobretot els llibres grans, amb gravats a l'acer que representaven algun fet històric; una certa ansiositat malsana em decantava a mirar-me unes làmines que representaven escenes de torments medievals; contemplar aquestes làmines era per mi un veritable neguit, però procurava aguantarme encara que a la nit aquella visió m'embrutés la son. Entre els llibres, recordo un gran missal amb imatges eròtiques, de les quals jo només d'una manera barroera i primària podia treure una mínima excitació cerebral. Jo sabía el lloc d'aquest volum: fins tenia present la prohibició de tocar-lo.

Si em trobava sol a la llibrería, el desig d'obrir el volum defès, era com una fricció d'alcohol sota les aixelles; per abastar-lo, tenia d'enfilar-me a una escala de má, tenia de fer una mica de força, hi havia el perill de caure, hi havia sobretot el perill de ser sorprès. Aleshores era quan la Moral es presentava a la porta de la llibreria. Jo feia veure que no m'adonava de la seva presència; una mica tremolant, m'enfilava a l'escala, i estirava el volum, però a mig estirar-lo les forces em mancaven, em fallava el peu, deixava estar el volum sense acabar de treure i baixava ràpidament l'escala, mort de por. Però la impròpia posició del volum delatava les meves intencions, s'havia de reparar el mal efecte o vèncer la covardia, i per fi triomfava, deixava el volum damunt de l'alfombra, amb un cert panteix malsà obria la feixuga coberta de cuiro, i aleshores la Moral m'apretava les costelles i em relentia la respiració, una suor a l'arrel dels cabells i tot era inútil... La presència "positiva" de la Moral em privava de satisfer la meva curiositat; tornava el volum al seu lloc i fugia de la sala dels llibres amb una gran tristesa clavada al cor, amb una set especial que em donava a la llengua un gust de magnèsia.

Aquest, per exemple, és un cas que recordo concretament, altres podria citar-ne d'estructura més íntima; van barrejats amb les larves de color de rosa i de color de verdet que decoren el desvetllament sexual. La presència d'aquesta senyora inventada per la meva por, cada vegada era més alluc inant, més enganxada a totes les meves accions; algunes tardes de lluita positiva amb la intrusa implacable havien deixat un estigma profund als meus llavis. Moltes nits a l'hora de sopar, amb els ulls completament tèrbols, intentava dissimular el conflicte creixent entre la voluntat dels meus nervis i la voluntat de la moral.

Però tot això només són els preparatius per compendre una mica el fet extraordinari que tinc d'explicar:

El que va provocar el meu crim és una circumstància vulgarísima que es troba gairebé en la història de totes les adolescències del nostre país. Es tracta d'aquell moment, el primer, de coneixença integral — diguem-ne bíblica — del cos d'una dona. Es un moment, és clar, que perdut en les golfes de la nostra pedanteria, procurem treure-li tota mena d'importància, i avui dia no és de bon to concedir-li tot el gruix dramàtic que té per dret propi.

Es desagradable, encara que es tracti d'un adolescent que fa molts anys va morir dintre de mi mateix, haver de precisar detalls, però és imprescindible dir que això s'esqueia al mes de setembre, que la dama era una persona que vivia en aquella època sota el mateix sostre que el protagonista, i que la seva condició era la d'aquelles persones que es dediquen a un treball manual modestament retribuït. Si digués també que era una bellesa picant i confortable és possible que no se'm cregui del tot, però és igual.

Això era naturalment a la caiguda de la tarda, una casa gran, passatgerament abandonada, una relativa llibertat... Dues hores abans la cambra deserta de la noia havia estat cruelment inspeccionada, m'havia fet càrrec d'un seguit de detalls, alguns repulsius altres excitants. L'olor de la cambra tenia un punt desagradable. Era en una ala poc habitada d'una construcció bastant vella, tot es ressentia d'humitat.

El conveni era fet a mitges, no estava ben bé segur de res, ni sabia ben bé totes les circumstàncies del procès; encara que la cosa era completament nua d'heroisme, encara que tot plegat era una mica canalla, no deixava de tenir les seves quatre plomes d'aventura i la lamentable innocència del protagonista hi posava una capa vermella de bona fe.

Després de l'espera i la consciència que un home podia tirar al dret, vaig arribar a la porta que conduïa a l'habitació somniada. Però a mig corredor, la presència, aleshores "realíssima", de la Moral em va aturar les passes. Fins em fa l'efecte que aquella dona de "carn i ossos" va articular mitja dotzena de paraules, jo no puc recordar quines eren, però sí recordo el so perfecte d'una veu humana, aquella veu un si és de renill que gastava la Macarrona en els moments de paroxisme.

No cal dir que en la època de la meva vida que va passar aquest fet, la major part del meu contacte amb el món màgic i sobrenatural era inexistent. Només que tímides deixalles precedien el meu somni, i malgrat això, la presència de la Moral era més viva, més de debò que mai; el soroll dels seus enagos emmidonats feia com una llengua seca que llepés les rajoles.

Es evident que les coses es resolen en el moment de més acumulació d'obstacles. No ens prenem seriosament un problema fins que aquest problema es fa irrespirable, o ens fa irrespirable l'aire. Això deu ésser sens dubte l'explicació del que jo vaig fer aquella tarda del mes de setembre.

Vaig recular primer de tot, i aleshores em va venir a les orelles una tosseta carregada de malícia que havia deixat anar la noia dins de la seva cambra. Aquesta tosseta podia dir moltíssimes coses, jo la vaig trobar simplement criminal... L'espectre però, més ben dit la persona de carn i ossos, no es movia del mig del corredor, i aleshores jo vaig anar a la meva cambra decidit. Decidit a acabar per sempre més amb una cosa que em lligava de braços, tant si era una obsessió de criatura com si era una realitat.

I aquí comença el meu crim, i confesso que aquest acte, com molts actes semblants, només es produeixen amb un irresistible esquer d'ordre sexual.

En la meva cambra tenia entre altres coses una vella espasa que era del meu avi i formava part de l'uniforme de no sé quina rància ordre militar. Aquesta espasa, una mica grotesca i pansida, tenia però la punta punxegudíssima, i amb l'espasa als dits vaig tornar sobre les meves passes.

La Moral s'havia acostat encara més a la cambra prohibida, i jo, completament incendiat, vaig clavar amb tota la meva força l'arma que duia en el cor de la Moral. Va caure a terra sense dir res, i en retirar l'arma del pit vaig adonar-me que de la ferida rajava una gran quantitat de serradures...

Efectivament aquell personatge creat per la meva por era un gran ninot tot ple de serradures, tot era inexistent, tot eren puríssimes serradures...

Vaig deixar l'espasa al peu de la porta prohibida i des d'aquell moment la meva vida va donar un tomb absolut...

Ara però dec explicar la part final d'aquesta història. En sortir de la cambra i recollir l'antiga espasa del meu avi, vaig veure que el ninot, o el monstre, o la Moral havia desaparegut; també havien desaparegut les serradures, però la fulla de l'espasa, en la part de la punta, era positivament bruta de sang. Jo en la precipitació del meu crim no m'havia adonat d'aquest detall importantíssim. Vaig pensar de moment que tornava a ésser altre cop víctima de la meva por; que l'acer de la meva espasa només havia foradat serradures i que aquesta sang era un producte dels meus nervis una mica tempestejats a conseqüència dels esdeveniments...

Però la sang existia, un examen detingut va donar-me a entendre que es tractava del líquid de les venes d'una persona viva, vaig tocar-la amb els dits, i efectivament els senyals vermells se'm marcaven a la pell. Aleshores vaig provar de rentar-me les mans i les taques de sang no se n'anaven de cap manera... El més curiós és que en la precipitació o la angúnia que em dominava, involuntàriament les meves mans anaven a parar a la cara, i els senyals vermells també es veien en una forma molt desvergonyida en les meves galtes, on tot just començava a apuntar una mica de borrissol.

Aquella sang no se n'anava amb res, tot el sabó i tots els alcohols de què disposava eren inútils, desesperat em vaig posar bocaterrosa al meu llit plorant com un imbècil... Al cap d'unes quantes hores el vermell de les galtes havia baixat, durant la nit va desaparèixer, el dels dits va fugir més aviat que el de les galtes.

Ara de tant en tant, molt de tant en tant, em surt a la pell de la cara un vermell semblant al de l'aventura que acabo d'explicar. Es una mica més pàllid i més uniforme. Això que em passa a mi, passa a molta gent. En llenguatge vulgar se'n diu el vermell de la vergonya; fisiològicament s'explica aquest fenòmen amb una gran claredat.

Jo vull crure, però, que aquest vermell que em surt de tant en tant a les galtes, és el rastre d'unes taques de sang especialíssimes. Les taques de sang de la Moral, que jo vaig assassinar una tarda de setembre amb l'espasa del meu avi.

JOSEP MARIA DE SEGARRA

Apunts per a una mètrica catalana

RIMES I VERS LLIURE

Manuel de Montoliu amb raons objectives d'una gran força, va combatre anys enrera la rima a la poesia catalana. Deia, en resum, que en català hi ha una monotonia de dessinències deguda a la igualtat de sonoritat de l'*e* i de l'*a* i de l'*o* i la *u* àtones. Aquesta monotonia fa que la rima catalana sigui poc enèrgica.

En canvi, diu ell, l'accent tònic és molt marcat, i això dóna als versos rítmics catalans una gran quadratura.

Nosaltres afegim que en la literatura catalana abunden, en els poetes antics, així com en goigs de caràcter popular, versos blancs, fortament ritmats, que s'anomenen *estramps*. Exemple:

"Lo cinquèn peu del moltó ab gran cura
jo he cercat, i no en té sinó quatre,
volent honest en amor deshonesta
i llealtat en cor de falsa fembra."

Però, a pesar de totes aquestes raons de força pes, ens sembla a nosaltres que l'opinió que aleshores va formular M. Montoliu, era extremada, i, com totes les opinions extremades, inaplicable a la pràctica. Es evident que el català es presta extraordinàriament als versos blancs, concedit; i encara d'una mena acompassada i ritmada; llegiu si no, per a trobar-hi comparança, aquest fragment de Leopardi:

"La mattutina pioggia, allor che l'ale
battendo esulta nella chiusa stanza
la galinella, ed al balcon s'affaccia
l'abitator de' campi, e il Sol che nasce
i suoi tremoli rai fra le cadenti
stelle saetta, alla capanna mia,
dolcemente picchiando, mi risveglia."

Es evident que el geni del català, encara que no sigui rústec i asprívol com volien els "mascles" del segle passat, és més angulós i precís —subtil si es vol—; i no s'avindria mai sense torsió i esllanegament a les volutes d'aquesta cadència del vers blanc italià que usa normalment l'encavallament dels versos com a procediment per a matar angulositats i fondre juntures. El vers blanc italià és com una mena de "prosa marmòrea" amb plecs i cànons estatuaris, i suavitats de cisell habilidós. La llengua catalana hauria de trencar totes les seves cadències habituals per a entrar dintre d'aquest motllo. De fet, si observeu els versos blancs en català de la nostra època, traient d'una banda les traduccions italianes i, de l'altra les imitacions dels estranys, per bé que imitats de la forma italiana, tendeixen a no perdre la seva individualitat, a no encavallarse, ans a subratllar-la encara més mitjançant la freqüent cesura a la síllaba quarta o quinta, cesura sovint aguda (a la quarta) i que aferma el vers amb un balanceig uniforme.

Tornant a la rima, direm que la rima catalana precisament treu qualitat de la seva platitud, perquè, a canvi de la varietat té un cert misteri, una indecisió, un "trouble" que són l'essència de la vera musicalitat. Els temes més suggestius de la música no són formulats per les trompetes ni la bateria, i una certa semblança de les rimes dóna més unitat al conjunt.

"Verge de la vall de Núria,
voltada de soletats,
que, immòbil en la boscúria
i en vostres vestits daurats,
oïu l'eterna cantúria
del vent i les tempestats,
Verge de la Vall de Núria,
a Vós venen les ciutats!"

¿Com pot sostenir-se que una llengua que obté aquestes sonoritats tan profundes amb la rima (llegiu tota la composició de Maragall) ha d'abandonar-la de cap de les maneres? Aquestes *u*, aquestes *i* i aquestes *a* formen les harmonies més riques i més suggestives.

Resumint; en alguns casos, el vers blanc és indicat; ara, tota la poesia en bloc, feta en versos blancs seria enfitadora. A part que el vers blanc, si no és molt motivat, sempre té un regust de pedanteria.

ROSEND LLATES.

ELS LLIBRES

MAURICI MAETERLINCK

La vida de les abelles

Maeterlinck és una adquisició vella en la bibliografia catalana. Pels temps del modernisme, el seu nom era un dels més sagrats i — suposem — dels que més devien indignar els «filistins». Després, un discret oblit. Era el Maeterlinck poeta el que assolí l'anomenada seguida de l'oblit. De l'altre Maeterlinck, el que ha estat dit filòsof, ben poca cosa devia saber-ne la majoria. I és precisament aquest darrer el seu aspecte més interessant.

Maeterlink, en efecte, posseeix, com Goethe, una universalitat d'esperit que el fa interessar per les ciències biològiques, sinò que de l'un a l'altre hi ha una gran distància, com a poetes i com a biòlegs. No cal dir quin triem, ni quasi que, dels dos Maeterlinck, ens quedem amb l'autor de *La intelligència de les flors, La vida de les termites* i aquesta *Vida de les abelles* que, traduïda por Cecili Gasóliba, ha publicat la Biblioteca Literària de l'Editorial Catalana.

Aquesta preferència no ens ve solament d'haver gustat allò que Humboldt anomenava «els diversos graus de fruïció que ofereixen la consideració de la naturalesa i l'estudi de les seves lleis», sinò la convicció, per sort adquirida aviat, que en les ciències biològiques hi ha un abisme entre l'observació i la comprensió del que s'observa; en aquest abisme caben massa conjectures i massa interpretacions, efímeres com totes les teories científiques.

Els copiosos *Souvenirs entomologiques* de J.-H. Fabre, per citar un nom conegudíssim, són un aplec d'observacions minucioses, i res més; però ja n'hi ha prou perquè siguin d'una lectura apassionant. Maeterlinck, en canvi, vol interpretar. Aquí és on es troben punts flacs, encara que són punts flacs que només interessen els homes de ciència i que no és pas en *La vida de les abelles* on es fan més vistents.

Per a la resta dels lectors — lectors d'una lloable curiositat i una mica de cultura, almenys —, la lectura de *La vie des abeilles* ha d'ésser una delícia. Hi trobaran un món potser insospitat per molts d'ells, unes lleis fins llavors desconegudes, una disciplina superior — quantitativament parlant — a la humana, un cabal de fets, si més no, sorprenents. I tot això escrit amb un enamorament encomanadís.

Fins a quin punt les qualitats de l'estil de Maeterlinck — per al nostre pust no gaire escaients al tema — han estat salvades en aquesta traducció, no ens atrevim a garantir-ho, tot i que la versió de Cecili Gasòliba sembla feta amb una gran honradesa i un gran amor a l'original.

J. C.

LES ALES ESTESES
COL·LECCIÓ POPULAR
Un volum cada quinze dies
(el 10 i el 25 de cada mes)

El dimecres que ve, dia 10, sortirà el número 2

A l'ombra de Santa Maria del Mar
per
ALEXANDRE PLANA

128 planes de text en bon paper i impressió clara, relligades a la rústica, amb coberta a dues tintes, 80 cèntims.

Demaneu-lo a les llibreries i quioscos

Fora de Barcelona només es serveixen volums per subscripció Sol·liciteu condicions als llibreters de les poblacions respectives, o bé a l'Administració:

LLIBRERIA CENTRAL: Muntaner, 42. - Barcelona

Despatx: Consell de Cent, 308. Caves: Llansà, 11
OINOS
Selectes vins del SINDICAT AGRÍCOLA DE VILARRODONA
Misteles, Vinebres, Garnatxes i tota classe de vins generosos
Servei a domicili Telèfon 19414

Acaba de sortir
Catalunya Artística : Monografies d'Art
Volum II
SANTES CREUS
Text d'EDUARD TODA
64 fotogravats Pessetes 2'50
LLIBRERIA VERDAGUER : A. DOMENECH, S. en C.

Telephone TERMINUS 6361-6362 — Telegrams Elmotor Westcent London — Cable Codes Bentley's Western Union A.B.C. Marconi Privats — Cables Elmotor London

Elto OUTBOARD MOTOR COMPANY
"ELTO HOUSE."
24, HARRISON STREET, LONDON, W.C.1

SH/LB. 29 de juny de 1929

Enric Clapés
Representant General dels Motors "Elto"
Méndez Núñez, 18
Barcelona.

Molt senyor nostre

Ens és gratissim de participar-li que en la Cursa Internacional de Canoes Automòbils, celebrada ahir, 28 de juny, sobre el Tàmesis, sota els auspicis del Comitè Permanent Internacional de Curses de la Gran Bretanya, Mr. Charles Harrison, conduint la canoa "NON SEQUITOR" de Mr. Shillan, equipada amb el SUPER ELTO "HI-SPEED QUAD" model 1929, guanyà el Trofeu "FIELD"

Aquesta cursa es disputà sobre una distancia de 15 milles marines, i el guanyador aconsegui la velocitat de 37'49 milles per hora (60'320 km.).

El Trofeu "FIELD" té un valor de 250 £. i fou guanyat en competència amb totes les marques de motors marins.

Creiem que aquesta nova ha de interessar molt als aficionats del seu pais

V. afm
ELTO Division
Outboards Motors Corporation.
J W. SHILLAN (signat)
Cap de Vendes a Europa

(c) Ministerio de Cultura 2006

I EL TEATRE

Ecos del Congrés de la S. U. T.

Com sabeu—o potser com no sabeu—aquest Congrés s'ha celebrat a la casa que fa cantonada al carrer de la Pietat, avui adquirida i reconstruïda per la Diputació provincial. Els congressistes hi entraven pel famós *pont dels sospirs*, després d'haver travessat el Palau de la Generalitat.

Sens dubte la gent de teatre que prenien part en el Congrés van apreciar com calia aquest conjunt particularment escenogràfic.

Llàstima que a la casa del costat (la que havia ocupat "La Basílica") els picapedrers treballaven amb notable ímpetu. Llur martilleig a penes deixava seguir les deliberacions del Congrès. Per acabar-ho d'adobar, les campanes enormes de la Catedral voltaven els congressistes de vibracions sonores i el *carillón* del Sr. Milà cantava les seves melodies dringants...

Tot plegat ha estat excessivament *moyenâgeux*.

* * *

En matèria de poliglotisme, els organitzadors han fet un paperet més aviat lamentable. Ni el Sr. Joaquim Montaner, Secretari de l'Exposició i President de la secció d'Autors del Congrés, ni el Sr. Pinilla, gerent de la Societat d'Empresaris i President de la secció de Jurisprudència, han gosat prescindir de l'intèrpret. Si no s'arriba a esdevenir l'excellent intervenció del Sr. Diez-Canedo, el país hauria donat la impressió d'un monolingüisme exagerat.

* * *

L'element femení, indispensable avui en tota reunió internacional que s'estimi, era representat per l'actriu Sra. Josefina Tàpies, l'escriptora Maria Luz Morales, una dama elegant i regularment *âgée* el nom de la qual ignorem, una escriptora romanesa, prima, de nas aguilenc, que va fer unes bones conferències sobre el teatre del seu país, i la signorina Bassevi, periodista italiana, que va produir entre l'element masculí aquells remolins discrets, però perceptibles, que denuncien l'existència d'una dona amb *color* (*color*, en el llenguatge americà del cinema, designa aquella qualitat indefinible que nosaltres de vegades anomenem amb el mot barroer de *ganxo*).

* * *

M. Téry, jove culf, i prim, vincladís, és un autor que a hores d'ara organitza la publicació a París d'una gran revista internacional de teatre, que es titularà *Bravo!* Noblement obsessionat per la seva empresa, l'home no sabia parlar d'altra cosa. Cada dos minuts prenia un congressista pel braç i el duia a un recó i començava:

—Bravo!...

* * *

Per cert que aquest minyó va cometre amb la més graciosa lleugeresa del món, una planxa remarcable. Volent dur la propaganda del seu *Bravo!* al màxim de saturació, va arrossegar cap a una cantonada quatre o cinc congressistes i va dir-los:

—*Chers confrères, je suis persuadé de l'importance du mouvement littéraire catalan, dont je ne m'en doutais pas... Eh, bien:"Bravo" lui consacrera toute l'attention qu'il mérite.*

Va parlar una estona en aquest sentit, accentuant aquest sentit, sense adonar-se que els senyors que l'escoltaven esdevenien inexpressius i malcarats. Cap d'ells no era de Barcelona. Tots quatre eren de Madrid.

Bravo!

* * *

En Gual, vice-president de la reunió, gairebé mai seia a les cadires del Congrés. Passejava pels corredors i per les antesales amb el seu aire elegantment elegíac, més elegíac que mai. Decantava el coll com sota l'amenaça d'un coltell invisible.

En Pere Bohigas Tarragó — d'un temps ençà més Bohigas que Tarragó — treia el cap al Congrés amb la seva cara de *Cu-Cut* sense barretina. No hem pogut esbrinar si era content o malcontent de la seva obra.

L. T. B.

UN RECORD DE NONELL

GEORGES COURTELINE

L'admiració per Courteline per mi és inseparable del record de l'Isidre Nonell. Vaig conèixer el gran humorista francès pel gran pintor del carrer de Sant Pere més baix. En la meva llibreria, guardo un petit volum que havia estat de Nonell; és una edició de *Les facéties de Jean de la Butte*, el primer llibre de Courteline. Es una edició de butxaca; no porta data, però jo fa uns vint-i-vuit anys que el tinc en la meva companyia i el guardo amb un afecte especial, perquè hi ha un autògraf de Nonell. No és cap dedicatòria, però val més que una frase amistosa. En la pàgina blanca que precedeix l'índex, hi ha escrit això:

Prends mon coeur
pour ton maquereau.

Són versos d'algun cuplet, escrits amb llàpis París, el llàpis que Nonell usava habitualment pels seus dibuixos.

A continuació, i escrits amb llàpis plom, hi ha anotats aquests diàlegs breus:

"—Tenir caràcter vol dir no assemblarse, als altres, tenir *algo* més que els altres.

"—Llavors, papà, tu tens caràcter." (El subratllat d'*algo*, és meu.)

Després, apunta:

"—Te, mira un senyor que fa de pintor.

"—Se n'han de fer de papers ridículs per guanyar-se la vida!"

La simpatia, l'admiració per l'inoblidable pintor de les gitanes, no m'ofusca prou per treure deduccions ditiràmbiques sobre les aptituds literàries avortades de Nonell. Qualsevol dels seus dibuixos val incomparablement més que aquestes mostres insignificants d'escriptor càustic. Aquest modest volum de Courteline, amb l'autògraf que l'acompanya, per mi, té un valor d'afecció com no podria reclamar-lo cap altre volum de la meva caòtica llibreria.

Deixant de banda, però, aquest aspecte afectiu, la pàgina i tot el volum són un document preciós que ens evoca tota una època: l'època del naturalisme, de la bohèmia i de la literatura de cafè; Courteline ha estat un dels grans literats de cafè. Nonell aleshores venia de París; havia rumbejat la seva xalina desbordant, negra com el seu vestit amb les calces amples de dalt i inversemblantment estretes de baix; la cara rossiniana de Nonell es feia més carnosa i esblaimada, emergint d'un coll tirànic a l'ombra de les ales amples d'un barret tou, negre i pla. Era l'uniforme dels cabarets montmartresos que Nonell havia freqüentat assíduament. A Barcelona duia a la butxaca el volum de Courteline, comprat a París, i el feia servir de carnet de notes. Això vol dir l'admiració que el nostre artista sentia en aquella època pel gran escriptor, amb el qual tenia evidents afinitats de temperament i d'esperit.

Georges Moinaux, en la fama Georges Courteline, ha estat un clàssic i com els grans clàssics, ha estat llegit i ha fet riure copiosament moltes persones que no sospitaven que se les havien amb un home afavorit amb aquest mèrit temible per molta gent. Courteline, com Molière — amb els anys no hi haurà interval sensible entre aquests dos homes en la història de la literatura francesa—, arrenca directament del poble i no hi perd mai el contacte. La seva obra té aquella miraculosa ingenuïtat aparent, amb la qual el temps s'esmossa, aquella naturalitat, plena de ciència; com Molière, porta les seves figures fins a les últimes conseqüències i de vegades sembla que senti l'embriaguesa del grotesc. Es implacable sempre, però és bo; la generositat del seu cor és infatigable, però per una delicadesa substancial, per un sentiment de decencia invencible, disfrassa la generositat amb rialles.

GEORGES COURTELINE en la seva època més gloriosa de cul de cafè (1909), vist per A. Delannoy.

Courteline és dels homes que ha fet riure més, i farà riure moltes generacions, perquè el seu art toca el viu de la humanitat. Perquè ama tendrament els homes, apilota el ridícul damunt les maleses, la bestialitat, les absurditats de la reglamentació social, fa grotesques la petulància, la baixa submissió, la rapacitat, la ignorància vanitosa. Pocs humoristes han penetrat com ell el secret que el temor, la por, torna dolents els homes i els fa cometre heroïcitats obscures; ell com ningú més ha sabut rebellar-se contra el destí cruel que s'abraona contra pobres esperits minúsculs, esmaperduts entre els prejudicis i la mediocritat feroç de la gent.

A aquesta honestedat de cor correspon una honestedat literària exemplar. Mirbeau deia: "Es un home que escriu les històries de soldats amb l'idioma de Leconte de Lisle", i ell mateix, parlant del seu estil, escrivia: "Sóc un home que forma les seves frases igual que es formen els trens: amb vagons deixats al final de les vies. Jo també vaig a buscar les paraules i les arrio fins a posar-les en ordre perquè marxin."

Aquest gust per la justesa, aquest sentit de ponderació, és la garantia que preservarà el seu estil i el que li dóna l'alta jerarquia, unànimement acatada per tothom. Courteline corregia les proves amb una vigilància extremada i modificava el text d'una edició a l'altra. Gràcies a aquest control, a aquesta preocupació constant de l'estil, les seves descripcions dels interiors més modestos literàriament, ténen la noblesa d'un passatge de Bossuet.

Per totes aquestes raons és que descobrim una íntima afinitat amb el nostre Nonell. Com ell, també amava el poble; i s'exaltava amb indignació riallera davant la insignificància altiva dels pallussos; com ell, li agradava barrejar-se en el món barroer del barris humils. Courteline amava fer la manilla en un recó de cafè; el nostre pintor freqüentava els teatres de melodrama del Paral·lel, on la gent reia estrepitosament o tremolava d'emoció, i era amic de gitanes i esparracats. Però com ell també tenia aquest gust per la precisió, aquest instint de natural selecció, aquella fe en la tècnica i aquella noblesa substancial de l'estil.

Courteline és mort; se n'ha anat d'aquest món a setanta un any, amb les dues cames amputades. Feia anys, però, que no escrivia; comprenia que no hauria dit res de nou ni de millor del que havia dit fins a cinquanta anys. Això és una altra prova de la seva honestedat literària. La mort d'aquest gran escriptor ens ha evocat la figura del nostre gran pintor. Estic cert que ell fou un dels primers d'admirar-lo a Catalunya; la penyora que en tinc, m'obliga a oferir l'homenatge pòstum del pintor de les gitanes barcelonines al creador de Boubouroche, de Lidoire, d'Alceste convertit; de tantes figures gloriosament grotesques, profundament humanes.

CARLES CAPDEVILA

Aurea de Sarrà la noia de can Picafoc

Dijous passat, al Círcol Artístic. *Salle comble.*

A la presidència el senyor Cardunets, presidint sempre. Una copa monumental, amb un bolado a dins, presidint també. Al costat una senyora rossa, ben abillada.

— Tinc el gust de presentar-vos la senyoreta Aurea de Sarrà, que us parlarà de la dansa — diu el senyor Cardunets. Fa una discreta reverència i s'asseu. S'aixeca la senyoreta. Es rossa, opulenta, té cara de nina i els cabells de groc de canari.

— Jo, senyors, una vegada vaig anar a Grècia i vaig dansar davant del senyor Papanatasius... Per cert que ens hi vam trobar amb el senyor Estelrich i ens férem molt amics.

En efecte, d'això en va parlar el *D'Ací D'Allà*. La recordem, retratada, a dalt d'un safareig d'Atenes, fent pose grega.

Heus aquí, però, que en sentirla es desvetllen els nostres records adormits. Reconeixem en la persona de la dansarina grega una noia menestral de Badalona, amb la qual havíem jugat de menuts.

Carrer de Sant Pere, carrer d'En Lluch. Dos carrers que es donen les mans. Al carrer d'En Lluch, una escola, a can Picafoc; a cal senyor Picafoc una noia rossa, indubtablement grega, la qual certament és la mateixa que ara trobem a l'Artístic més grega que mai i amiga de l'Estelrich, d'En Bosch Gimpera, d'En Carrion i d'En Vilaró, el dels ventalls. L'escola del senyor Picafoc era atapeïda de xicots. Era home rigorista. Era, a més a més, republicà radical i havia estat regidor de l'Ajuntament. Entre els del partit passava per intellectual. Era alt, gros, una mica ferreny. En juntar-se els dos partits republicans del districte de Granollers, els radicals i els nacionalistes, per a combatre l'enemic comú — les dretes — fou nomenat regidor.

Això era en temps de la Solidaritat, quan En Salmerón anava per aquests pobles fent d'apoteosi. Caigué a Badalona, on se li féu una rebuda solemnial. Els prohoms dels partits republicans l'anaven a esperar a l'estació arrenglerats. Entre aquests, el senyor Picafoc am la filla, que ara es diu Aurea de Sarrà, vestida de República: gorro frigi, banda tricolor i ram de flors de colors combinats. El Pare Picafoc havia reproduït la *Merienda Fraternal*.

En saltar En Salmerón del vagó que el conduïa, la xicota s'atansà i li oferí el ram simbòlic, i li donà la benvinguda. L'avi, que era krausista i sentimental alhora, es va enternir i l'abraçà.

Fou un esdeveniment del qual es va parlar al poble durant molt temps. La noia Picafoc va adquirir un gran prestigi. Hom la mirava amb molt respecte. Abans fruïem, en passar pel seu costat estirant-li les faldilles i la trena, per a fer-la xisclar. Des d'aquell dia ja no ens hi vam atrevir. Per bé que vagament, sentíem que la noia Picafoc era un cas d'excepció i que l'havíem de respectar. El destí, per mitjà d'En Salmerón, la separava de nosaltres i la destinava a ocupar altres llocs de categoria més enlairada que no pas el d'una casa de mare menestral.

Heus aquí el fet. Afegiu ara el següent. A dotze anys ja era una bona mossa que feia molt goig, Treballava a cal Isop, una fàbrica de toquilles, mitges de seda i mantons de Manila, propietat del senyor Joan Giró, exdiputat provincial radical i autor d'un llibre de filosofia que va editar el vell López i no es va vendre. El pare d'aquest senyor era el bisbe espiritista del poble.

El senyor Picafoc, quan la noia anava a treballar, destacava sempre un dels alumnes per tal de vigilar-la, perquè allò era un mosquer.

Va ésser sardanista. També fou entusiasta del cine.

Tot d'una el senyor Picafoc va morir. Ella desaparegué del poble. Durant molt temps no va saber-se'n res. Heus aquí que un dia va dir-se que vivia a Barcelona, feta una senyorassa.

L'havien vista pel passeig de Gràcia, amb un gran barret ple de plomes.

Unes amigues de la fàbrica anaren a visitar-la un dia a casa seva i tornaren meravellades. Coixins, catifes arreu, cortinatges, servei, cambrera, cuinera, lacai...

Finalment, va debutar com a dansarina al cine Picarol, de Badalona. Balls grecs i d'altres estil Tórtola. Fou un èxit de curiositat. Hi hagué un ple a vessar. En el transcurs d'un de les danses va fer un giravolt mal fet, va relliscar i caigué de cul a terra. Després...

Heus aquí que tot d'un ens donem compte que en lloc de fer la ressenya de la conferència, expliquem la seva infantesa. Això no era això. Però ja l'escriurem un altre dia, o esperarem que l'Estelrich la porti sota l'arc de Barà, amb En Vidal Salvó i un piano de cua.

JAUME PASSARELL

LA MUSICA

LES FANTASIES TRADICIONALS

Com que la música no es basa en la realitat externa, sinó que és una pura abstracció de l'esperit de l'home, l'home mateix l'ha creguda sempre de naturalesa misteriosa i ha forjat sobre ella mil fantasies que s'han anat trasmetent de generació en generació, com les faules i els contes mitològics, amb la diferència que les narracions imaginàries i els mites antics han anat perdent crèdit i esborrant-se de la vida intellectual humana, mentre que les fantasies sobre la música no sols troben eco i ressó en les masses i el públic artístic, sinó que són admeses, inventades i propalades amb seriosa autoritat, i amb llenguatge filosòfic i profund, pels alts pensadors i comentaristes de la matèria.

Ni la música és l'harmonia de les esferes; ni aplaca les fúries infernals i ressuscita Eurídice; ni domestica les feres i mou les roques; ni aterra les muralles; ni apaivaga els elements; ni atrau al fons del mar amb les sirenes; ni encanta les serpents i fa ballar les rates; ni cura les malalties; ni és una filosofia profundíssima; ni una art màgica i hermètica.

La música, sens dubte, és un art ben complexe. Té el seu origen en una sensació; la sensibilitat i la intel·ligència la purifiquen i l'eleven fins a la major espiritualitat, però no deixa mai de produir un efecte fisiològic. Es l'art que impressiona més directament i més materialment l'organisme de l'home. De tots els plaers estètics, el musical és el més espiritual i el més físic alhora. Per això la música té tants devots i fanàtics, que corren a oir-la amb recolliment i unció. Per aquesta contradicció té tant poder excitatiu, i per això es creu i es conta que fa saltar les llàgrimes, desvetlla i mou l'entusiasme, munta el furor bàquic, o exalta l'ardor bèl·lic. No hi ha res de tot això: tot és suggestió i restes de fantasies antigues, com els llamps de Júpiter, o la vara de Moisés.

La música no ha de donar més que benestar estètic, plaer espiritual i goig a l'oïda. Desgraciadament per a nosaltres, no existeix ni el misteriós ni el sobrenatural. Per molt greu que ens sàpiga, i ni que ens porti a la desesperació, no hem de creure en fantasies desacreditades, ni en invencions gratuites, ni en tradicions primitives i infantils. Només en el que constatem tots els dies: que és aquest món i no cap altre, i en ses lleis naturals.

¡Tan bonic que seria que apareguessin fantasmes, i de l'altre barri ens escrivissin per les tauletes dels esperitistes; o bé que els astres cantessin la glòria del Creador, i que les trompetes anunciessin el dia del judici!... I que nosaltres eternament hi fóssim, en esperit; o en cos i tot, com diuen els catòlics!

Tant de bo! Què més voldríem!

JAUME PAHISSA

— Els homes són uns poca-vergonyes: el meu marit m'havia promés una sorpresa si prenia lliçons de cuina.

— I què ha estat?

— Mira, ha despatxat la cuinera.

(*Passing Show.*)

— De manera que el vostre únic consol és una botella?

— No, senyora; a la butxaca en tinc una altra.

(*London Opinion.*)

OFICINA INTERNACIONAL DE PATENTS I MARQUES
Josep Torre de Mer Sanromà
Advocat
Balmes, 66 — Aragó, 225 — Telèfon 70873

DEMANEU pertot el matamosques
RADIOL
El de millor perfum, el més econòmic i l'únic d'eficàcia
LABORATORI CREOTAL, Batista, 12 (S. M.). Telèfon 51822

GRAN SASTRERIA LAIETANA
LA DEL RELLOTGE
ELEGANCIA - PROMPTITUD - ECONOMIA
Extens i variat assortit en les novetats que la moda imposa
Veritable i garantitzat tall americà
Trajos estam i fresc, a mida, des de . . . 75 pessetes
Pantalons tennis a mida, des de. . . . 18 a 115 »
TALLADORS DE PRIMER ORDRE
40, VIA LAIETANA, 40
TELÈFON 12446

(c) Ministerio de Cultura 2006

CINEMA I DISCOS

Un film sobre el diable

Hom ha criticat mantes vegades a D. W. Griffith la seva dèria de predicador, que donen a alguns dels seus films tota l'aparença d'un sermó moralitzant. Si és incontestable que tots els més grans artistes en produir les seves obres han tractat d'*influir*, damunt dels seus contemporanis i s'han proposat, per tant, en cert sentit predicar, no és menys cert també que l'obra d'art es deu abans que tot a si mateixa i que la preocupació de servir pot, en passar a primer terme en la ment del productor, malmetre la puresa i la integritat de l'obra artística. Així, doncs, no creiem just criticar en la forma al·ludida al genial director americà, en posar al servei d'una idea la seva activitat creadora, i sí solament delatar quan aquesta intenció és mal realitzada quan, com dèiem, les preocupacions morals arriben a atemptar l'estètica de l'obra que s'atén massa a un fi extrínsec, en perjudici de la seva peculiar essència.

Potser va ésser la figura d'A. Menjou el que va suggerir a Griffith la idea del seu film. Estem fets a veure en aquest actor la personificació del tipus «amoral», de l'home que no viu sinó pel plaer, i que en sibarita refinat està sempre disposat a menjar el millor tall — en perjudici naturalment d'un tercer —, que no pensa mai en el reuma i per qui la vida és un èxit. H. Heine ja ens informà espiritualment que el diable és, si fa no fa, un individu així, no lleig i geperut com creuen les lectores del P. Claret, sinó tot el contrari. Gens desplaent, ell és la cortesia i el bon humor personificats, un amic brillant com se sol dir, la fortor de sofre del

Una escena de «Les tristeses de Satanàs»

qual solament criatures com la Marguerida del *Faust* són capaces de sentir. «Jamai a la vida res m'ha fet al cor una més cruenta ferida com la figura repugnant d'aquest home, que porta escrit en el front que no pot a ningú estimar.» (Goethe.)

Amèrica és un poema èpic a favor del progrés i de la llibertat formidable. Les intencions patriòtiques, el calor d'una convicció, comuniquen a tota la cinta una emoció i beutat colpidores. És, si voleu, un sermó, però un sermó excellent. En canvi, *Les Tristeses de Satanàs* és un altre sermó, però dolent. La idea està mal servida i la intenció és una fallàcia.

Cuitem a dir, o millor dit, a repetir que *Les Tristeses de Satanàs* és un film indigne de la signatura que ostenta.

Ja que hem citat *Amèrica*, preguntem: ¿per què D. W. Griffith ha desertat de la seva posició heroica? Certament, els dos films d'ell estrenats aquí aquesta temporada, *La batalla dels sexes* i *La seva major victòria*, han estat dos films bons, entre els millors del repertori presentat, però amb tot no poden ni de lluny aparellar-se amb obres de la categoria d'*Amèrica*, *Les dues tempestes* o *La dansa de l'ídol*. La tècnica hi és de primer ordre; l'habilitat, mestrívola, però el gran temperament poètic, la puixança creadora del seu autor que sap a moments igualar-se a un Dickens o a Dostoyewski, no s'hi veuen a penes!

Esperem, vivim en la confiança que D. W. Griffith coneixerà la inspiració misteriosa que li permetrà donar encara al cinema algunes obres d'aquella elevació com ell quasi és únicament capaç de produir.

Fonlleonat

Sastre

Cucurulla, 2, 1er
BARCELONA

Albiol G. i Riera, S. L.

Passeig de Gràcia, 42 - BARCELONA - Telèfon 15345

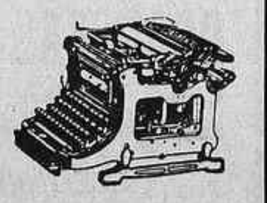

Quan vulgueu adquirir una màquina d'escriure consulteu-nos
Aquesta casa és absolutament formal
Màquines de totes marques: noves, reconstruïdes i d'ocasió
Taller ben muntat per a adobs i reconstruccions. Abonaments
Representants de l'atril "KOPI" i multicopistes "PERFECT"

D'UN 5 A UN 10 PER 100 DE DESCOMPTE PRESENTANT AQUEST ANUNCI

Visca el cinema parlant!

J. Feyder, el gran cineasta francès, tot just arribat a Hollywood es declarà convençut de la nova modalitat del cinema i ha fet unes manifestacions remarcables que ens apressem a traduir per als lectors de MIRADOR:

Jo crec en el film parlant. Com tothom, he passat per una primera etapa: film sonor, sí; parlant, no! Etapa absurda, puix que hom cau tot seguit el film parlant, donat que una cinta sonora amb rètols dóna una impressió de surditat. És un gènere híbrid: sense esdevenidor.

¿Per què hom sentirà uns sorolls i no pas els altres?

El valor espectacular del film parlant és indiscutible; però jo vaig més lluny. El film parlant comporta totes les possibilitats d'un art cinematogràfic amplificat, deslliurat finalment dels cartells, augmentat de totes les emocions sonores.

Durant molt temps hem dit, parlant del cinema silenciós: «És un art infant». Hom repetia això d'any a any; l'infant no creixia; finalment hem vist que no era un infant, sinó un nan.

Estació definida, ja que el film silenciós resta un instrument incomplet, almenys per l'ús a què se'l destina, és a dir, per contar històries, drames o comèdies.

És això un problema insoluble, una acrobàcia permanent, tan impossible com pintar una miniatura amb un pinzell gruixut.

Els assumptes que convenen expressament al cinema silenciós són restringits. Més que assumptes, hom podria dir temes. Tema de la locomotora, del torrent, de la cursa de carros, del mar, etc.

Temes que no poden sinó interessar a una *élite*, capaços d'apreciar per ells mateixos els ritmes visuals, alguns efectes dinàmics, algunes interpretacions i deformacions fotogràfiques; tot el que en efectiu, resta el principal mèrit i la real conquesta del cinema mut.

Però des del moment que voleu sortir d'aquest domini relativament restringit de les emocions rítmiques, i que us proposeu fer psicologia, analitzar un sentiment amb matís, indispensable per a fer llum en la vostra història, per a donar-li el color i el relleu que sobrepassi l'interès dels sols fets brutals, us trobeu de nou amb el problema insoluble: la miniatura amb el pinzell gruixut.

Plorar la fi del film silenciós? Aquest no és el cas, puix que les descobertes tècniques i artístiques del film silenciós resten adquirides.

El moviment cinegràfic, el ritme visual, la coordinació dels objectius, la interpretació òptica, passen al film sonor.

Al ritme cinegràfic que resta essencial, vénen a afegir-s'hi els innombrables ritmes dels sorolls de la música i dels mots; combinacions infinites que fan del cinema sonor un mitjà d'expressió complet, d'una riquesa il·limitada, un espectacle de possibilitats més nombroses que el cinema mut, el teatre i el music-hall reunits.

Fins ara la majoria dels films sonors no són sinó peces de teatre ràpidament fotografiades; dic la majoria perquè algunes són ja remarcables i expliquen els entusiasmes. Films com *Alleluia* de King Vidor, *Burlesca* de C. Cromwell i *Thunderbolt* de Henberg, marquen etapes convincents. Aquestes obres tenen totes les qualitats dels films silenciosos; el moviment cinegràfic i el ritme de les imatges hi imperen sobiranament, però l'interès de l'emoció hi són augmentades de tota l'amenitat del so i de la paraula utilitzades amb habilitat, discreció i art.

Hom no troba en aquests films les concessions puerils del so pel so, aquells intermedis musicals arbitraris, que eren el defecte dels primers «talkies».

El drama cinegràfic sonor és abans que tot cinema i no pas teatre fotografiat. La diferència fonamental pot expressar-se així: *Al teatre la situació és creada pels mots; al cinema és la situació que provoca els mots.*

És a dir que el cinema no s'aproxima al teatre, del fet de conèixer les paraules; en resta ben distint i continua essent un art diferent, però amplificat i emancipat. — R.

Ja ho sabeu...

— que els films de R. Novarro per a la temporada són: *Amors prohibits* i *El Pagà*?

— que els de Greta Garbo són: *La dama misteriosa*, *Una dona lleugera* i *Orquídees salvatges*?

— que els de J. Gilbert són, a més d'*Una dona lleugera*, *Els cosacs*, *La màscara del diable* i *El desert de la set*?

— que els d'E. Jannings són: *Alta traïció* i *Els pecats dels pares*?

— que *El primer amor* de P. Fejos que dèiem haver tingut un gran èxit a Itàlia no és sinó *Soledat*? Aquests canvis de títols són capaços de despistar al més eixerit.

Clarence Brown

Hem pogut reveure en un cinema popular, on ha estat represa, la gran obra d'aquest director: *El dimoni i la carn*. Aquest film només té una feblesa: la intervenció d'aquesta noieta al final per arranjar les coses, figura femenina que té més de novella rosa que de Sudermann. Per la resta el film és excellent. Greta Garbo hi és com no l'hem ja tornada a veure més.

C. Brown era enginyer. Debutà al cinema com a assistent de M. Tournour. El seu treball és d'una precisió matemàtica. Rarament en muntar el film hi aporta modificacions, tant és precisa en ell la visió inicial. Treballa per a la supressió dels primers plans i arribar prescindint d'ells a matisar almenys tan bé com fan els altres.

Darrerament ha filmat una magnífica història sobre la vida dels miners a Alaska: Es el film *La Ruta del 98*, amb R. Forbes i Dolores del Rio. Veurem d'ell també la próxima temporada *Una dona lleugera*, amb Greta Garbo i John Gilbert.

PANORAMA

Evelyn Brent

Ens plau publicar així una fotografia d'aquesta dona, tal com la veurem en un film de la temporada vinent titulat: *La dona i el Rajà*.

L'ascensió en el camí de la celebritat d'aquesta artista ha estat tan ràpida com merescuda. Ahir a penes coneguda dels especialistes, avui és prou popular perquè el seu anunci en la cartellera d'un cinema sigui un reclam considerable. La seva tasca personalíssima en *La llei de l'hampa* la revela una artista intensa. Naturalment que el relleu extraordinari de la seva tasca provenia en part de les excellències del

EVELYN BRENT

scenario. Lamentem que la censura ens privi del plaer de veure-la en el film del mateix autor *L'última ordre*.

En l'obra on les seves facultats han trobat més favorable ocasió de manifestar-se fou en el film *D'home a home*, on ella feia el rol central i portava quasi tota sola el pes de l'obra. La rapidesa del procés cinegràfic fa particularment difícil aquests rols en què cal en poques escenes mostrar un accentuat desenvolupament psicològic, i els que han vist el film esmentat saben com Evelyn Brent reeixí en la interpretació d'un anorreament moral provocat pel clima tropical.

Un trio excepcional

Ens referim al trio que formen Víctor Seastrom, Lillian Gish i Lars Hanson, de la mútua collaboració dels quals han sortit ja dos films de qualitat destinats a perdurar: *El vent* i *La dona marcada*, tots dos d'una remarcable honradesa artística, d'una sinceritat en la inspiració que és quasi un miracle la seva aparició en ple mercantilisme tiránic i embrutidor.

V. Seastrom ha trobat en les dos artistes consignats, dos collaboradrs, dignissims intèrprets del seu pensament, que quan és lliure sap ésser atrevit i profund. Vingut com ell de terres nòrdiques, Lars Hanson ha vingut amb el seu talent excepcional a rompre la monotonia del «star» americà, donant de sobte una nota de puixança i d'intensitat que ha imposat tot seguit l'admiració.

¿Quan aquests grans artistes tornaran a dar-nos una altra obra? És difícil de preveure-ho; per altra part és ara ben poc probable.

Lars Hanson ha tornat aviat a Europa. Sembla que a Hollywood no l'han tractat del tot bé. De retorn a Europa ha filmat, per compte de la Ufa, *La volta a la llar*, que sembla ésser quelcom de ferm.

Lilian Gish, no fa ara res. El *scenario* que Max Reinhardt proposà per a ella als United Artists, ha estat refusat per aquesta gent, que pel que es veu el trobaven massa *artístic*. Mentrestant la pròxima temporada l'haurem de passar sense cap film de Lilian Gisch. Caldrà, doncs, que MIRADOR procuri posar remei a tan greu anomalia reprenent alguns dels seus films, que en té de bons, d'excellents!

Quant a V. Seastrom, el seu darrer film: *La màscara del diable*, és amb John Gilbert que l'ha filmat. John Gilbert havia ja treballat amb ell, en el film: *El que rep les bufetades*. Ningú no negarà les aptituds del famós actor, però tothom també convindrà que hi ha entre ell i Lars Hanson una bona distància, a favor de l'últim, naturalment. Hom ho pogué copsar plenament en el film: *El dimoni i la carn*, on treballaren plegats. John Gilbert hi tenia un veí que el comprometia. I és que hi ha en el treball de Lars Hanson una humilitat, una renúncia a tot exhibicionisme que és el secret de l'art autèntic i que contrasta sensiblement amb el divisme de John Gilbert. Esperem que en el pròxim film, Seastrom haurà sabut imposar-se!

M. M.

DISCOS

Llevat de la *Simfonia* de Mozart, que l'altre dia comentàvem, l'enregistrament de música simfònica d'aquest mes queda reduït a *Le Fontane di Roma* i a unes danses de Brahms.

El poema simfònic de Respighi pertany encara a la música dita de programa; en ell el compositor, segons manifesta en la mateixa partitura, ha volgut copsar tota la grandesa de Roma: els seus homes, les seves legions, festes, etc., etc. I per això ha tingut d'emprar un llenguatge musical massa extens, que el fa abarrocat. Això en una sala de concerts fa certa impressió de grandiositat si és revestida amb procediments orquestrals de bona llei, com és amb aquesta obra, però el disc resulta un motllo massa estret per a contenir-la. Els editors de música mecànica mostren una preferència molt d'agrair per a la música moderna, per més que aquesta en moltes de les seves manifestacions sigui un xic difícil de copsar. La nova escola italiana, de la qual Respighi és un dels principals mantenidors, té altres obres més per al disc, ens referim sobretot a música de cambra i cançons: el mateix Respighi i encara més Malipiero, tenen veritables encerts. Ara, pel que no passem és per donar al mercat l'obra inacabada i més en poemes simfònics d'una unitat, que fa impossible d'ésser executada en fragments; caldria haver esperat a donar l'obra sencera.

Els americans, si per ara no han donat cap autor d'obres simfòniques d'un interès positiu, gaudeixen en canvi d'instruments d'execució força remarcables. L'altre dia parlàvem de l'Orquestra de Filadèlfia; avui és l'Orquestra de Sant Francisco que cal senyalar amb l'interpretació de dues danses de Brahms, no les més conegudes, però sí força estimables per la seva línia melòdica arranjada amb temes populars en forma que els treu aquella grisor acadèmica que omple gairebé sempre la música d'aquest autor.

La música de cambra porta aquest mes autors ben representatius: Brahms i el músic espanyol Turina.

El quintet Op. 34 de Brahms que executen el pianista H. Bauer i el quartet Flonzaley omple cinc discos de la Companyia Gramòfon. En aquesta obra hom sent encara una lleugera influència del primer temps que necessita tres discos de trenta centímetres; us recorda que Brahms no va tenir sempre massa en compte el sentit de la proporció. Però en els altres fragments es troba aquella noble factura de construcció que sempre és admirada en les obres d'aquest autor, especialment el *scherzo* és d'una elegància molt palesa, que es fa remarcable amb la superba interpretació amb què és enregistrat. Harold Bauer, interpretant la part de piano, aconsegueix singularitzar-se en la seva tasca sense que el conjunt perdi la seva homogeneïtat, i això sempre és remarcable en un virtuós del piano.

El disc que recull l'obra de Turina *La oración del torero* assoleix aquell grau d'expressió tan intens en aquesta música meridional, que aquí es manifesta neta i sense cap efectisme dels que podria fer suposar el seu títol.

D'aquest mateix autor és la fantasia *Fiesta mora en Tànger*, escrita en forma original per a piano i impressionat un arranjament per a llaüts; és doblat per una cançó d'un músic espanyol del segle XV, D. de Mena, dit *Tres caprichos para vihuelas*.

J. G.

* * *

Le Fontane di Roma (Respighi), per l'Orquestra Simfònica de Londres (Companyia del Gramòfon, AB 421).

Danza húngara núm. 5 i Danza húngara núm. 6 (Brahms), per l'Orquestra Simfònica de Sant Francisco (Companyia del Gramòfon, AA 143).

Quinteto en fa menor, Op. 34 (Brahms), per Harold Bauer i el Quartet de corda Flonzaley (Companyia del Gramòfon, DB 970-1-2-3-4).

La Oración del Torero (Turina), pel Quartet Rafael (Companyia del Gramòfon, AB 438).

Fiesta mora en Tànger (Turina) (Arr. Aguilar) i Tres caprichos para vihuelas (D. de Mena, segle XV), pel quartet Aguilar (Companyia del Gramòfon, AB 442).

Lavabos Cardona. Vergara, 1

Al senyor li ha caigut un puny.

(*Kölnische Illustrierte Zeitung.*)

(c) Ministerio de Cultura 2006

DE LES ARTS

Una escultura de Fenosa

A París vaig veure, per primera vegada, una escultura de Fenosa. D'això ja fa uns quants anys. En aquella època Fenosa passava la temporada de privacions i neguits que anomenarem, per entendre'ns, "l'hora d'obrir-se un camí", la qual han hagut de passar gairebé tots els nostres artites que avui dia estan més o menys situats en la *Ville Lumière*, com diuen els magazines.

En aquella època, París començava a liquidar el cubisme; Tristan Tzara feia rodar el cap, especialment dels russos i americans, amb el seu dadaisme, i encara no comptava l'actual i flamant sobrerealisme.

Posats a recordar coses, potser serà avinent esmentar l'estat de les activitats dels artistes catalans a París, tal com vaig veure aleshores.

En Fere Pruna era considerat com una mena de noi prodigi. Els marxants començaven a seguir-lo, feia rotllo a *La Rotonde*, festejava amb gran convicció, pintava *à la page* seguint alguna de les tantes i variades maneres picassianes, de les quals més tard ha sabut alliberar-se.

Josep de Togores estava ja ben situat a la *Galerie Simon*, al costat de Picasso, Braque, Manolo, etc. El seu marxant, Khanweiler, va fer-me grans elogis del seu *poulain* i n'esperava més valuosos resultats; i val a dir que Togores, després, ha respost abundantment.

Manuel Humbert era l'esperit refinat de sempre, sense gaires exhibicions; amb el seu caràcter passiu de no preocupar-se gaire de la qüestió "d'obrir-se pas"; semblava que era a París, solament, per una curta temporada.

Joan Miró no era, encara, el famós Miró d'avui. Si bé vestia amb frapant elegància (monocle i tot), vivia modestament. En aquell temps, exhibia la seva obra *La Ferme* en el local "Le Caméléon", de Montparnasse. La seva inquietud maquinava futures realitzacions, les quals tanta fama li han donat. El seu temperament, verge de tota malícia, era aprofitat pels seus companys compatriotes per a conviure en agradable companyonia. Aleshores — com així, també, actualment—Joan Miró era d'una correcció simpàtica i vertadera.

Francesc Domingo començava a tenir marxant i a desvetllar l'interès dels crítics parisencs. Pintava molt diferent d'ara, amb una gran concisió i una austeritat controlada per la seva afinada sensibilitat. També festejava amb qui, malauradament, fa poc temps, ha perdut. Havia fet uns quants retrats admirables.

Josep Llorens i Artigas passava grans trifulques per a muntar el forn de ceràmica a Charenton. Les seves reconegudes dots de *causeur* suculent començaven a tenir anomenada entre la gent indígena; i el seu coneixement profund de la ceràmica, ben aviat, va situar-lo entre els millors productors de l'ofici.

L'escultor Dunyac havia deixat de collaborar amb Bourdelle per a continuar la seva obra, de la qual podem veure, avui dia, els bons resultats d'una orientació definida i equilibrada.

Pere Inglada era ja, en aquell temps, l'exquisit dibuixant *animalier* d'afinitats orientalistes, amb la correcció selecta de sempre.

Màrius Vives treballava en les seves terres cuites, d'una sabor local remarcable i En Sala bufava el seus vidres amb la seva habilitat acostumada.

I Apelles Fenosa què feia, en aquell temps, per París? Freqüentar diàriament *La Rotonde*, conversar a les taules del *Dôme*, discutir amb tota mena d'artistes precedents de tota mena de països, afinar la seva visió escultòrica i produir no pas tot el que volia, sino tot el que podia interessar als marxants. Era el cas de gairebé tots els començaments, el moment de les gran illusions, de la primera joventut, amb tot el repertori d'aspiracions, elevades recerques, indispensables, privacions, etc.

Ha passat el temps i la situació de Fenosa començava a consolidar-se. Aquella intenció emotiva de la primera època, avui ha granat. L'essència principal de l'escultura de Fenosa és, encara, una expressivitat alada, per bé que, de vegades, tot just insinuada. Ara com ara, hi ha més intenció que solucions resoltes, cosa, per altra banda, de majors possibilitats que una tècnica traçuda al servei d'una visió insulsa.

L'escultura de Fenosa té certes afinitats amb l'expressionisme alemany. Però el contagi és més en el concepte que en la realització, puix el nostre escultor conserva la seva racialitat. Per això podríem dir que ha insinuat l'expressionisme català.

En l'escultura de Fenosa hi ha una incògnita que el temps, naturalment, solucionarà: saber si la superació de l'ofici mitigarà el *charme* actual, o bé l'aguditzarà.

Un retret cal fer a Fenosa: la seva lentitud de producció; puix els qui estimem la seva escultura voldríem veure'n més sovint. De les obres que conec, assenyalaré: *Les tres Gràcies* com una mostra reeixida de l'epigramisme viu i sensible de l'art de Fenosa.

L'escultura que reproduïm, és un pas endavant. Seguint així, aquella incògnita esmentada es resoldria favorablement. La composició d'aquest brollador per a un jardí de Sant Gervasi està ben resolta; i quant a visió estem més a prop d'algunes escultures de jardí vuitcentistes del mateix Sant Gervasi, que no pas del—posem per cas—expressionista Lehmbruck. Això vol dir que Fenosa ha sabut situar la seva escultura en el lloc d'emplaçament destinat, tot conservant les característiques del seu estil.

MÀRIUS GIFREDA

* * *

L'escultura d'Apelles Fenosa de què es parla en aquest article i representada pel gravat que l'acompanya, està destinada a una font per a la torre que posseeix el senyor N. Esteva als voltants de Barcelona.

SOBRE DOMINGO

La pintura de Domingo, com la veig millor, és amb els ulls tancats; en percebo el ritme amb la cadència del meu cor.

Domingo esguarda viure el color, preveu els seus desigs, i ella li fa les seves confidències. — Ell la traeix... si trair és estimar massa.

Com Judes lliurà el Crist, la lliura al botxí per tal de millor exaltar-la i de plànyer-la.

Domingo? Les seves teles, mal les tallessin a trossos, cada una d'elles, a la palma de la mà o dintre de tot d'un calaix seguirien vivint.

Vida múltiple de les cèl·lules el conjunt de les quals és una altra vida, embranzides profundes, d'esquerra a dreta, tals com del cor humà — tal és l'obra de Francesc Domingo, la seva creació. Perqué creador ho és en la mesura en què l'apòstol ho és del seu déu.

I després, i sobretot, és pintor.

Enteneu amb això que ell, conscient del seu paper i dels seus mitjans, ha adaptat aquests a aquell.

En el seu art l'atzar no entra sinó autoritzat i en tant que els seus efectes són previsibles.

Amant sense egoisme de la tela, cap parcella no és privada de les seves carícies. Si pinta un retrat, Domingo tracta amb la mateixa ardor la cara i el fons.

Domingo, pintor, és home també i per això tot el commou. — Quantes de vegades he comparat — i amb avantatge seu — la tècnica d'ell a la de Monet.

Pintura de Domingo exposada actualment a la Sala Parés

Monet, un pintor i no un home. El seu lloc no és pas a la vida. Pel que a mi fa, no tindré mai ganes de tenir una de les seves obres tatuada damunt el meu pit. Ja és dir prou. Monet? Un demagog de la pintura, un escamotetjador de dificultats. L'oli és noble, ell el prostitueix. — Per fer ressaltar una flor porpra, sacrifica espais immensos, els colpeix de dol. Amb falsos aires d'abandó. Monet dibuixa primer per obeir després el seu dibuix. — El tempta la carta postal i la seva sensibleria. Domingo pinta — i prou. Distingeix dibuix i pintura i considera llur confusió com una mena de pederàstia. Amb això es veu que té el gust del que és normal i sà i no es sacrifica a les modes.

I què pinta? Tot, i a més a més dones. De moment, potser només pinta dones. Però qui sap si ho sap! — l'objecte li és indiferent. Que no li parlin pas de pintura objectiva. Se'n riuria. No es discuteix allò que és... i, vulgui's no es vulgui, l'objecte és sempre a la base de la pintura.

Totes les escoles han cercat la valor pictòrica fent-la dependre de l'objecte. — Error. — L'objecte no viu sense matèria. En conseqüència la matèria és, abans que tot, l'expressió veritable de l'art i el pintor ha d'animar-la.

Per això és que conforma el món a la seva reproducció. Domingo diu als que retrata: «Sou aquí, la vostra presència m'és agradable, però inútil. Feu el que vulgueu. Jo treballo de memòria.»

Partir d'una sensació per arribar al perfecte no és cap mitjà de transmetre-la. Cal una deformació per traduir l'emoció, com cal una oració per expressar la fe.

La perfecció és descendent. Ve de Déu a vosaltres. És un present de Déu. L'art, al contrari, és ascendent. És una recerca de Déu.

La perfecció, espècie de miracle, és tal o no és. Lart està fundat sobre el reeixir. — L'obra artística hauria pogut ésser altra.

Però el geni és un atzar que dura.

Francesc Domingo té geni.

ANDRÉ CAYATTE

FAIANÇA CATALANA
VIDUA DE SANTIAGO SEGURA
Grans novetats amb objectes per a presents.
Bomboneres amb dolços per a bodes i bateigs.
PRESENTACIÓ EXQUISIDA
Corts, 615 & BARCELONA

Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓ DE FOTOGRAVADORS
CORTS, 481 : Telèfon 33421

Joies Pellofies
d. roca
rambla del centre 33.
passatge bacarai, 2.

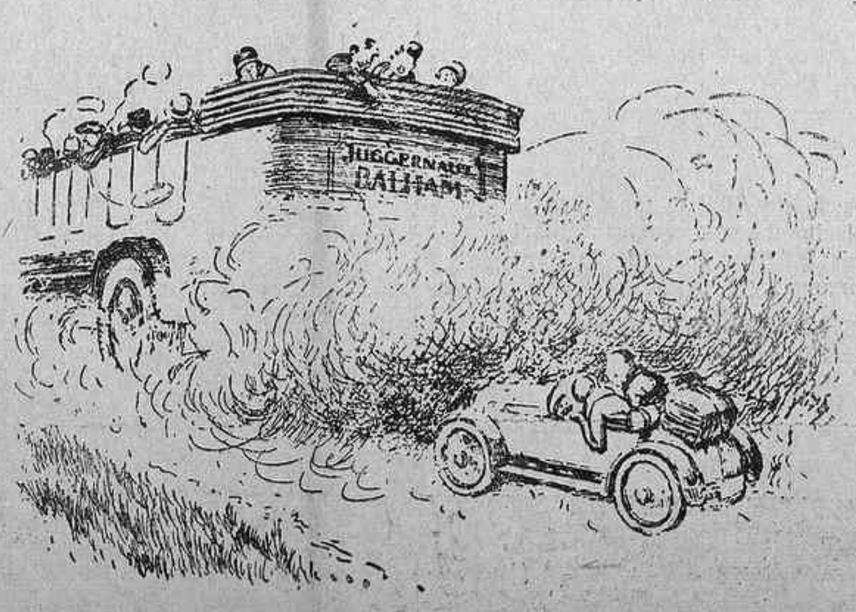

El propietari curt de vista del 5 cavalls. — No era cap tempestat, dona; és que hem fet cinc quilòmetres sota aquest autocar.

(*Ric et Rac.*)

— Que prodríeu dir-me si es dorm bé en aquest hostal?

— Em penso que sí. Fa una hora que truco i no baixa ningú a obrir-me.

(*Passing Show.*)

— Teniu un bon gos per guardar-vos la roba.

— El cas és que aquest gos no és meu, i ja fa una hora que no em deixa acostar-m'hi per vestir-me.

(*Passing Show.*)

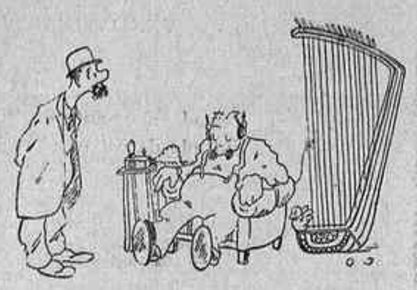

— Caram! Des de quan toques l'arpa?

— Què t'emboliques! ¿No veus que em serveix d'antena?

(*Münchener Illustrierte Presse.*)

La clienta. — No m'agrada aquest sillò: té els braços massa durs.

(*Life.*)

El repòrter. — Això dóna gust!

(*Judge.*)

— No us queixeu del vostre marit. Està d'alló més bé per la seva edat.

— Per la seva potser sí, però per la meva...

(*Ric et Rac.*)

— Figura't que el poca-vergonya s'ha dedicat a explicar qui-sap-les mentides sobre mi.

— ¿Per què no l'obligues a provar el que ha dit?

— No bado tant. Llavors potser se sabria la veritat.

(*Punch.*)

(c) Ministerio de Cultura 2006

Exposició Internacional de Barcelona

Oberta fins a les dues de la matinada

Cada dia, fins a les nou de la nit, el públic podrà visitar les instal·lacions industrials dels Palaus de Comunicacions i Transports, Electricitat i Força Motriu, Art Modern, Alfons XIII, Reina Victòria Eugènia, Vestit Agricultura i Alimentació, i Meridional i Missions.

La secció de l'Art Antic del **PALAU NACIONAL** estarà oberta igualment al públic cada dia, de deu a una del matí i de quatre a set de la tarda, sempre que no hi tingui lloc cap festival.

Cada dia, tarda i nit, concert per Bandes militars i civils

Gran Parc d'Atraccions

Roserar - Miramar - Poble Oriental

SECCIÓ JAPONESA AL PALAU ALFONS XIII
VENDA D'ARTICLES JAPONESOS

PREUS

Entrada al recinte de l'Exposició . . . . **2 ptes.**
Entrada de cotxes al recinte . . . . . **4** »

Poble Espanyol

AVUI DIJOUS, a les sis de la tarda, Gran Festa Infantil al Poble Espanyol, amb focs japonesos, enlairament de bombes, cucanyes, bandes de música, pallassos, gegants, nans, etc., etc.

PREUS

Entrada al Poble Espanyol . . . . . **2 ptes.**
Entrada al Poble Espanyol, nens . . . . **1** »
Cadires gratis.

Palau de Projeccions

AVUI DIJOUS, a un quart d'onze de la nit,

Primer Concert per l'Orfeó Català

sota la direcció del mestre LLUIS MILLET

PROGRAMA

PRIMERA PART

MILLET. . . . . *El cant de la Senyera*
MAS I SERRACANT . . . . . *El rossinyol*
Soprano solo, Sra. Fornells
PÉREZ MOYA. . . . . *La nina bella*
PÉREZ MOYA. . . . . *Cançó de batre*
Tenor solo, Sr. Nin
COMELLES RIBÓ. . . . . *L'enyor*
Soprano solo, Srta. Salvadó
BOTEY . . . . . *El caçador i la pastoreta*
Barítono solo, Sr. Crespo
MORERA . . . . . *Les fulles seques* (sardana)

SEGONA PART

NICOLAU . . . . . *La Mare de Déu*
RAVEL. . . . . *Tres ocellets del Paradis*
Solistes: Sra. Fornells
Srta. Roca
Srs. Torre i Crespo
VICTORIA . . . . . *Calica verunt couli mei*
JANNEQUIN. . . . . *Ocellada*

TERCERA PART

VIVES . . . . . *Jesús i Sant Joan*
VIVES . . . . . *Processó a la muntanya*
VIVES . . . . . *A la plaça hi han ballades*

Llotges sense entrada . . . . . **30 ptes.**
Entrada platea amb entrada . . . . **4** »
Butaca lateral de pis . . . . . **3** »
Butaca pis amb entrada . . . . . **3** »
Entrada a llotja . . . . . **1** »

Dia 6, a les deu de la nit: Inauguració de l'Orgue monumental instal·lat al saló de festes del Palau Nacional amb un extraordinari concert a càrrec de l'eminent organista Alfred Sittard, de Sant Miquel, d'Hamburg

(Sol·liciteu invitacions a les Oficines de l'Exposició [Secció d'Organització i Propaganda], i Magatzems de música)

Demaneu
"BABY-LAX"
El millor Laxant-Purgant

AIGUA DE ROCALLAURA
La deu més rica del món
Si vosté pateix d'**Albuminúria, Litiàsis úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses, Nefritis crònica,** es curarà radicalment amb
AIGUA DE ROCALLAURA
S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres
Distribuidors generals
FORTUNY, S. A.
CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

RAMON BES & C.A
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes y utillatge per les Arts Gràfiques
Carrer Aguilers, 1, i Via Laietana, 4
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES
BARCELONA

Altes, baixes i traspassos de contribució
Totes les diligències i conflictes amb Hisenda Diputació i Ajuntaments
AFISA
Director
CARLES OSSORIO
Laietana, 18, pral., B

SUBSCRIVIU-VOS A LA
GASETA DE LES ARTS
DIRECTOR: Màrius Gifreda
ART ANTIC: Joaquim Folch i Torres
ART MODERN: Rafael Benet
ABONAMENT
Un any: Barcelona, **17** ptes. — Península, **18** ptes.
Un trimestre: Barcelona, **6** ptes. — Península, **6'50** ptes.
Redacció i Administració: VIA LAYETANA, 37 - BARCELONA

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics
Correus: Apartat 190 — Mallorca, 234 — Telèfon 73013
Telegr: "CARBUROS" — BARCELONA
CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MANGANESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pesses seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES' materials d'aportació per la SOLDADURA AUTÓGENA
Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

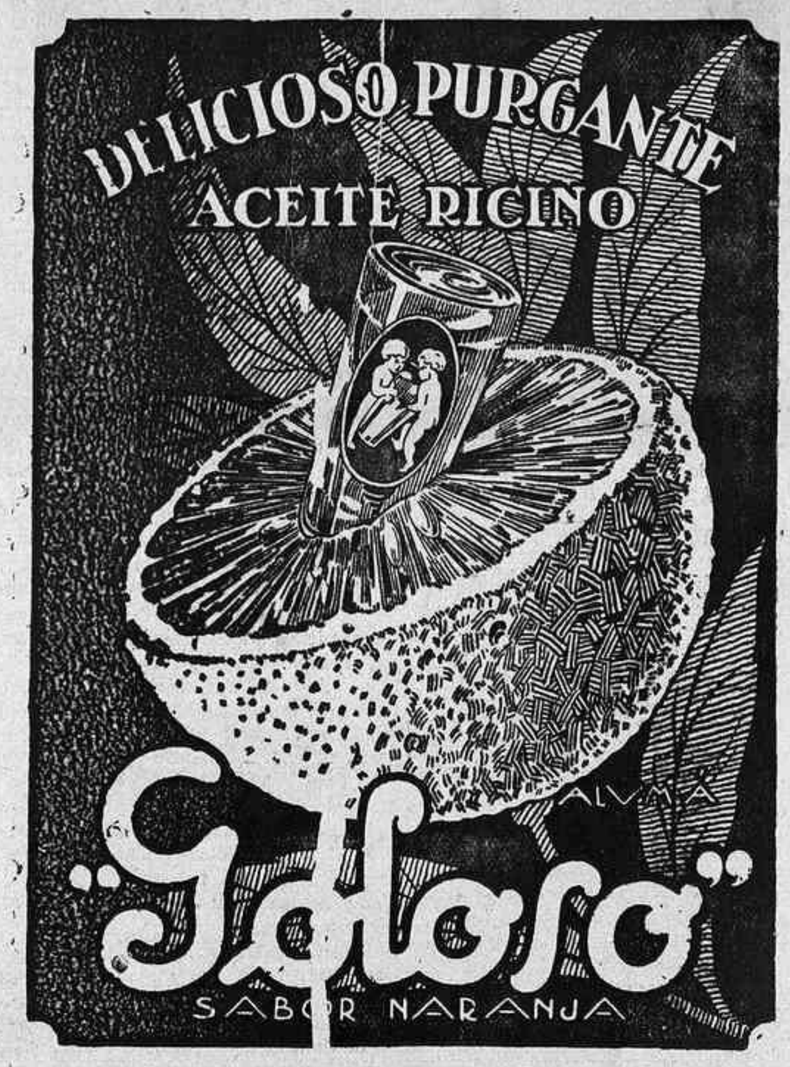

Subscriviu-vos a MIRADOR
SETMANARI CATALA
Pelai, 62. - BARCELONA
BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ
En ..... *que viu a* ..... *carrer* ..... *n.°* ..... *se subscriu a* **MIRADOR** *pel preu fixat de* **2'50 ptes.** *trimestre.*
..... *de* ..... *de 19*.....
Signatura

JURALITA

IMP. LA NEOTIPIA
RBLA. CATALUNYA, 116 - BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006